

Ίρις

*“Κι εκεί που τελειώνει ο κόσμος κι ανοίγεται
το μέγα χάος που το φοβούνται ακόμη και οι Θεοί,
μόνο η Ίρις μπορεί για λίγο να πλησιάσει”
(ΗΣΙΟΔΟΣ ΘΕΟΓΟΝΙΑ)*

Αφιέρωμα:

Το Κέντρο Πολιτισμού Μονής - Περιστεράς
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΕΥΧΟΣ 16° ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003

“**Ἴρις**, κόρη του Θαύμαντα και της Ηλέκτρας,
αγγελιοφόρος των Θεών, με φτερά και φτερωτά πόδια,
γρήγορη σαν τον άνεμο έπαιρνε και έφερνε τα μηνύματα από θεούς και ανθρώπους...”

(**Ησίοδος, Θεογονία**)

Διαβάζοντας το παρελθόν
Από τη σφηνοειδή γραφή στο αλφάβητο

Οδηγίες προς τους συγγραφείς

Σκοπός της διμηνιαίας έκδοσης του “**Ιρις**” είναι να καλύψει, κατά το δυνατόν, την έλλειψη ενός περιοδικού αφιερωμένου στις δραστηριότητες της πανεπιστημιακής μας κοινότητας. Η συντακτική επιτροπή είναι υπεύθυνη για την επιλογή της ύλης και την τυπογραφική επιμέλεια του περιοδικού, δεν επεμβαίνει όμως στα άρθρα των συγγραφέων. Για την παράδοση συνεργασιών οι συνάδελφοι παρακαλούνται να απευθύνονται στην συντακτική επιτροπή ή στη Γραμματεία της Πρυτανείας (για το περιοδικό **Ιρις**).

Η Σ. Ε.

Ίρις

Τεύχος 16 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΑΡΘΡΑ

4

Βιοποικιλότητα και
Πολιτισμική
Διαφορετικότητα.
Χρήστος Μασσαλός

Ανιχνεύοντας το παρελθόν
στη συναρπαστική χώρα
της Ιορδανίας
Θανάσης Παπαδόπουλος

6

ΑΡΘΡΑ

ΑΡΘΡΑ

11

Η επικαιρότητα
των Βαλκανίων
Γεώργιος Πλουμίδης

Επιστημονική επίσκεψη
στην Τουρκία
Αιμιλία Θεμοπούλου

13

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

16

Ο καθηγητής Δημήτριος
Σ. Λουκάτος
Κων/να Μπάδα

Το Κέντρο Πολιτισμού
Μονής Περιστεράς -
Δουρούτης
Κων/να Τζουβάρα

18

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

24

Τι είναι
η Ευρώπη μας
Κατερίνα Σεραφεΐμ

30

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΟΥ Π.Ι.

Β. Κατσαδής

Το Ταξίδι

Σε κοιτώ καθώς κοιμάσαι
και βλέπω πως τώρα ταξιδεύεις
φύλακα-άγγελο έχεις στο πλευρό σου
οδηγό και αρωγό σου.

Σε οδηγεί σε τόπο χλοερό
εκεί που πρόσωπα αγαπημένα
ιππεύουν σε καταπράσινα λιβάδια
ή τρώνε ρύζι με τα ουρί του παραδείσου.

Πάντα μοιάζουν να σε περιμένουν
σ' ακούν με προσοχή και σε συμβουλεύουν.

Οι επισκέψεις είναι λιγοστές
αλλά γεμάτες συγκινήσεις
εκείνοι με επίγειες αναμνήσεις,
κι εσύ με σχέδια και αγωνίες για το μέλλον.

Πόσα λόγια κάτω από το άσπρο φως !!
Πόσο σε νοιάζονται και πόσο σ' αγαπούνε !!

Θα 'θελες για πάντα εκεί να μείνεις
μα σε διατάζουν να γυρίσεις
κι εξαφανίζονται στο βάθος τ' ουρανού
με την πρώτη κίτρινη ηλιαχτίδα

Εσύ κλεις με λυγμούς,
με δάκρυα που γίνονται ποτάμι.
Παίρνεις το δρόμο της επιστροφής
κι η θλίψη γίνεται γαλήνη, κι η εγκατάλειψη ελπίδα

Πόσα βράδια κλείνεις τα μάτια προσδοκώντας,
όμως ξυπνάς απογοητευμένος.
Άλλη μια νύχτα πέρασε χωρίς αυτούς,
άλλη μια μέρα έρχεται που θα παλέψεις μόνος.

Πάντα σε βασανίζει η αγωνία.
Τι ακόμα έχω να μάθω
ποιοι είναι πίσω μου και ποιοι εμπρός μου
πότε θα συναντήσω τους μακάριους, να τους
ρωτήσω.

Αννα Μπατιστάτου,
Επίκουρη Καθηγήτρια Ιατρικής

Βιοποικιλότητα και Πολιτισμική Διαφορετικότητα ...

Χρήστος Β. Μασσαλάς

Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Πρόεδρος Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Στη σημερινή εποχή οι πολιτισμικοί θεσμοί έχουν χάσει μεγάλο μέρος από την ανεξαρτησία τους γιατί έχουν εξάρτηση από τους πολιτικούς και εμπορικούς θεσμούς.

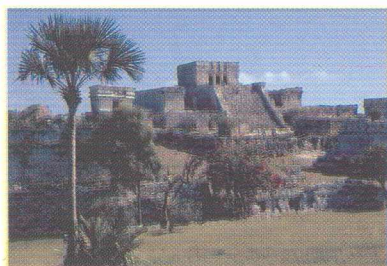
Ο λόγος είναι προφανής, εξασφάλιση της συντήρησης από τη μια μεριά και προσδοκία ύπαρξης οφέλους στον τομέα του marketing ή της προβολής, ως ανταπόδοση, από την άλλη.

Ο αγώνας ανάμεσα στην κουλτούρα και το εμπόριο είναι ένας αγώνας ανάμεσα στην πραγματική αξία και την αξία που απορρέει από την ωφελιμότητα. Πρέπει να τονιστεί ότι η πολιτισμική ποικιλότητα εκφράζει ένα ισχυρό κοινωνικό όραμα και μαζί ένα αντίδοτο στην πολιτική των παγκόσμιων δικτύων του

κυβερνοχώρου. Η τάση αποσύνδεσης της κουλτούρας από τα κοινοτικά της αγκυροβόλια την αναγάγει σε εμπορική ψυχαγωγία με αποτέλεσμα να στερεύει η ίδια από την ουσιαστική της αξία.

Στον 21^ο αιώνα τα κινήματα της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της πολιτισμικής ποικιλότητας πρέπει να εκφράσουν την ευαισθησία και την αισθητική των ενεργών πολιτών και μαζί τη συνεκτική πολιτική δύναμη για μια ανθρώπινη κοινωνία...

Άλλωστε, όλες οι κουλτούρες έχουν κοινές ρίζες στη φύση, που έχει υπηρετήσει ως έμπνευση για τη διαμόρφωση των διαφόρων μορφών του πολιτισμού και των πολιτισμικών εκφράσεων. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η κουλτούρα βρίσκεται σε έντονη αντίθεση

με την εμπορική σφαίρα στην οποία όλα τα φαινόμενα ανάγονται στην ωφελιμότητα και η ιδιοποίηση και η σκοπιμότητα γίνονται αποδεκτοί κανόνες συμπεριφοράς.

Η αποκατάσταση της κουλτούρας μπορεί εξίσου εύκολα να οδηγήσει στο φονταμενταλισμό. Τα φονταμενταλιστικά κινήματα προσπαθούν να αποκόψουν την επικοινωνία με έναν κόσμο που τον θεωρούν άρρωστο και αμαρτωλό.

Οι ευαισθησίες τους όμως τα φέρνουν αντιμέτωπα με τις κοινωνίες των πολιτών που ευνοούν επίσης την αποκατάσταση της τοπικής κουλτούρας αλλά σέβονται ταυτόχρονα τα δικαιώματα των άλλων μορφών κουλτούρας σ' ένα κόσμο που επικρατεί η πολιτισμική διαφορετικότητα. Είναι γεγονός ότι όλες οι διαφορετικές κουλτούρες συγκροτούν την οικολογία της ανθρώπινης ύπαρξης και η διατήρησή τους είναι το χαρακτηριστικό προσδιοριστικό του κινήματος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Ο βασικός τους εκφραστής, και σήμερα, μπορεί να χαρακτηριστεί ο Μαχάτμα Γκάντι με το διαχρονικό του λόγο: "Δεν θέλω το σπίτι μου να κλειστεί με τοίχους απ' όλες τις πλευρές και τα παράθυρά μου να φραχτούν. Θέλω οι κουλτούρες όλων των χωρών να κυκλοφορούν στο σπίτι μου όσο το δυνατόν ελεύθερα. Αλλά αρνούμαι σε οποιονδήποτε να με περιφρονεί".

Στη σημερινή κοινωνία προβάλλεται πλέον ως αναγκαιότητα η δημιουργία μιας σχέσης ισορροπίας ανάμεσα στην κουλτούρα και

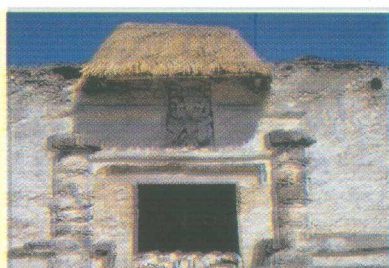
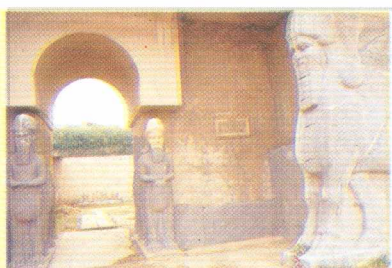
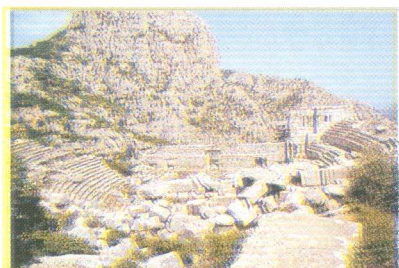
στο εμπόριο... μια σωστή ισορροπία ανάμεσα στην οικονομία της φύσης και στην ανθρώπινη οικονομία.

Στην ελληνική πραγματικότητα τα ...σιωπηλά κινήματα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της διατήρησης και αύξησης του κύρους της τοπικής κουλτούρας πρέπει να δυναμώσουν τη φωνή και το επιχείρημα για να πείσουν.

Για παράδειγμα, οι έντονες αντιπαραθέσεις για τη λειτουργία των εθνικών πάρκων (π.χ. εθνικό πάρκο Β. Πίνδου) πρέπει να έχουν τα χαρακτηριστικά που θα τονίζουν την ανάδειξη της βιοποικιλότητας ως παράγοντα διαφύλαξης της φυσικής κληρονομιάς και της ποιότητας ζωής και μαζί να εκφράζουν τη διατήρηση και ενίσχυση της τοπικής κουλτούρας.

Οι έντονες φωνές που υποκρύπτουν (αν υποκρύπτουν) την ωφελιμότητα της "εμπειρίας" που συνοδεύεται από επιχειρηματικά συμφέροντα κάθε άλλο παρά εκφράζουν την ευαισθησία του λαού μας και την προοπτική οικοδόμησης κοινωνίας ποιότητας.

Η ανάπτυξη "φίλτρων" προστασίας του φυσικού μας πλούτου, σε συνδυασμό με την ιστορική και πολιτισμική αξία της κάθε περιοχής, και η ενίσχυση των τοπικών πληθυσμών αποτελούν εκφράσεις τόνωσης του κύρους της χώρας, σεβασμού στη δημιουργία και τις γενεές του μέλλοντος και αναφορά στις πρώτες μας πολιτισμικές σχέσεις με την ίδια τη φύση... την πηγή της ανεξάντλητης έμπνευσής μας.

Ανιχνεύοντας το παρελθόν στη συναρπαστική χώρα της Ιορδανίας

Θανάσης Παπαδόπουλος
Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Λίτσα Κοντορλή - Παπαδοπούλου
Επικ. Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Όταν πριν πέντε χρόνια (1998) επισκεφθήκαμε, στα πλαίσια του προγράμματος διαπανεπιστημιακών σχέσεων του Υπουργείου Παιδείας, για πρώτη φορά την Ιορδανία, νιώσαμε μια πρωτόγνωρη και ευχάριστη έκπληξη, τόσο από την ιδιότυπη ομορφιά της χώρας, όσο και από την ζεστασιά του χαρακτήρα και την απλόχερη φιλοξενία των αρχών αλλά και των απλών κατοίκων της. Κατά το διάστημα της σύντομης παραμονής μας εκεί, με τη βοήθεια Ιορδανών συναδέλφων, επισκεφθήκαμε όλες σχεδόν τις αρχαιολογικές θέσεις, τα μνημεία και τα μουσεία, όπου εκτίθενται σημαντικά ευρήματα διαφόρων εποχών, μεταξύ των οποίων αρκετά ελληνικά.

Ανταποκρινόμενοι στο επίμονο αίτημα των Ιορδανών συναδέλφων για επιστημονική συνεργασία, αλλά και στη δική μας έντονη επιθυμία για την διε-

Εικ. 1

νέργεια ανασκαφικής έρευνας στη χώρα αυτή, αποφασίσαμε, μετά την επιστροφή μας από εκεί, την έναρξη ενός ανασκαφικού προγράμματος, στα πλαίσια μιας διακρατικής μορφωτικής συμφωνίας Ελλάδας - Ιορδανίας, πενταετούς τουλάχιστον διάρκειας.

Με χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των Υπουργείων Πολιτισμού και Εξωτερικών και την άδεια του Τμήματος Αρχαιοτήτων της Ιορδανίας διενεργήθηκαν κατά το διάστημα 2000 - 2003, υπό την διεύθυνσή μας, ανασκαφικές έρευνες σε δύο Ιορδανικές θέσεις, στο Safi και Tell Kafrein (εικ. 1).

Στις ανασκαφές αυτές συμμετείχαν και βοήθησαν ποικιλοτρόπως την έρευνα μεταπτυχιακοί - υποψήφιοι διδάκτορες (Κ. Πολίτης, Κ. Πασχαλίδης, Δ. Μπασάκος, Γ. Παπαϊωάννου, Ε. Παπαδοπούλου, Κ. Θεοδωρίδης, Μ. Κοντός, Α. Τσώνος, Σ. Μπαλάκας) και φοιτητές αρχαιολογίας (Δ. Κανδύλης, Ν. Πετρόπουλος, Β. Παπαδόπουλος, Κ. Ζηκάκης, Σ. Θερμός, Σ. Καζάνης, Ειρ. Δημητρακοπούλου, Σ. Ζυγούρα, Λ. Χατζηδαμιανού, Λ. Αναγνωστοπούλου) του πανεπιστημίου Ιωαννίνων (εικ. 2-4), καθώς και η αρχαιολόγος Α. Δαλαμάγκα, εκπρόσωπος του Τμήματος Μορφωτικών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ.

Πολύτιμη βοήθεια στην τοπογραφική και αρχιτεκτονική αποτύπωση προσέφεραν επίσης οι φίλοι Ιορδανοί Suleiman Al Jamal (τοπογράφος) και Widad Said (αρχιτέκτων, διδάκτωρ ΕΜΠ). Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, δια των εκπροσώπων του, επισκόπου Δωροθέου και αρχιμανδρίτου Ιννοκέντιου, παρεχώρησε στην αποστολή μας, με μικρό ενοίκιο, τον ξενώνα της μονής Αγίου Γεωργίου στην Madaba (εικ. 5). Προς όλους τους ανωτέρω απευθύνονται θερμές ευχαριστίες.

Κατά το 2000 διενεργήθηκε μικρής διάρκειας ανασκαφή (10-21.4.2000) στις θέσεις Tuleilat Qasr Mousa Hamid και An Naq της περιοχής Ghor es - Safi, της Ν. Ιορδανίας, κοντά στη Νεκρά Θάλασσα.

Επιφανειακή έρευνα και δοκιμαστικές τομές στην πρώτη θέση απέδωσαν μεγάλο αριθμό μυλόλιθων, κεραμική, μεταλλικά αντικείμενα, οστέινα εργαλεία και αρχιτεκτονικά λείψανα της Εποχής του Σιδήρου (π. 1200 π.Χ.).

Στη γειτονική θέση An Naq ανεσκάφησαν 16 κιβωτιόσχημοι και ελλειψοειδείς τάφοι ενός τεράστιου και κατά το πλείστον συλημένου νεκροταφείου της Πρώιμης και Μέσης Εποχής του Χαλκού (π. 3200 - 1550 π.Χ.) (εικ. 6), με λίγα αλλά σημαντικά ευρήματα (πήλινα και λίθινα αγγεία, λίθινες κεφαλές σκήπτρων, χάντρες περιδεραιών κ.α.) (εικ. 7). Επειδή, οι δύο αυτές θέσεις δεν προσφέρονταν για περαιτέρω έρευνα, αποφασί-

Εικ. 2

Εικ. 3

Εικ. 4

Εικ. 5

σθηκε να αναζητηθεί άλλη προσφορότερη σε βορειότερη περιοχή της Ιορδανίας. Έτσι, αφού κατά το 2001 επιλέχθηκε η θέση Tell Kafrein στην κεντρική κοιλάδα του Ιορδάνη, συνεχίσθηκε εκεί το ανασκαφικό μας πρόγραμμα το 2002 σε δύο φάσεις (Μάιο και Νοέμβριο) και τον Ιούνιο 2003.

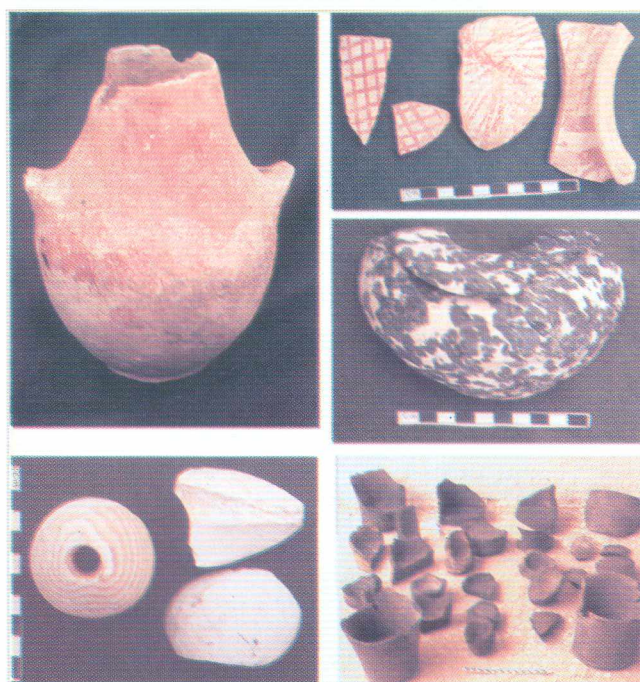
Η θέση Tell Kafrein είναι μια κωνοειδής τούμπα (εικ. 8) υψ. 35μ. και έκτασης 45.000μ., σε απόσταση περίπου 1 χλμ. Βόρεια του Wadi Kafrein, που δεσπόζει και ελέγχει την εύφορη κεντρική περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη.

Η σπουδαιότητα αυτής της άθικτης από προηγούμενες επεμβάσεις θέσης έγκειται στο γεγονός ότι πιθανότατα ήλεγχε τις οδούς επικοινωνίας και εμπορίου των περιοχών του προϊστορικού Αγαίου, Κύπρου, Συρο-παλαιστίνης και της δυτικής όχθης του Ιορδάνη, όπως η Ιερικώ, που είναι απέναντι και ορατή από το Tell Kafrein, με άλλες σημαντικές θέσεις στην ανατολική όχθη και στην ενδοχώρα της σημερινής Ιορδανίας, όπως η Madaba και το Amman.

Κατά την πρώτη φάση των εργασιών (Μάιο 2002) έγινε τοπογραφική αποτύπωση της θέσης και επιφανειακή έρευνα, η οποία απέ-

Εικ. 6

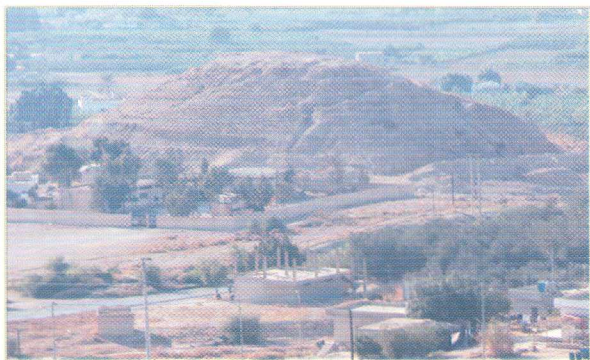

Εικ. 7

δωσε διάφορα και σημαντικά ευρήματα (λείψανα κτηρίων, κεραμεική, λίθινα αγγεία και εργαλεία, μικροευρήματα κ.α.) (εικ. 9), που υποδηλώνουν κατοίκηση της θέσης από την προϊστορική εποχή ως την ελληνιστική /ρωμαϊκή και ισλαμική περίοδο, με μεγαλύτερη ακμή στην Πρώιμη και Ύστερη Εποχή του Χαλκού και στην Εποχή του Σιδήρου.

Τον Νοέμβριο 2002 άρχισε η ανασκαφή, αφού προηγουμένως είχε ετοιμασθεί ανασκαφικός κήρυκος από τον τοπογράφο μας με τετράγωνα 5Χ5 μ., για την λεπτομερή και ακριβή αναφορά των ανασκαφικών δεδομένων.

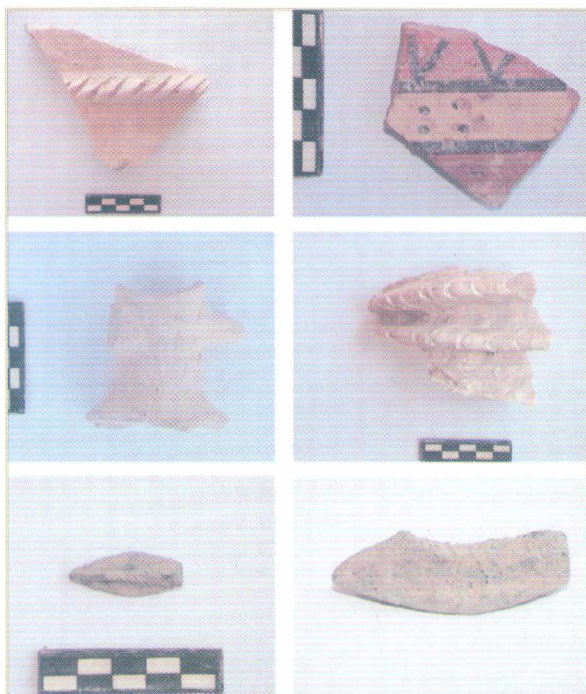
Η περιορισμένη, λόγω στενότητας χρόνου, ανασκαφή σε τρία τετράγωνα (L18, N18, R12, επόπτες: Ε. Παπαδοπούλου, Α. Τσώνος, Δ. Μπασάκος), κοντά στην κορυφή του λόφου, όπου ήσαν ήδη εμφανή λείψανα κτηρίων, απέδωσε πλούσια και ποικίλα ευρήματα (κτηριακά κατάλοιπα, κεραμεική, μικροευρήματα) (εικ. 10-12).

Εικ. 8

Εικ. 11

Εικ. 9

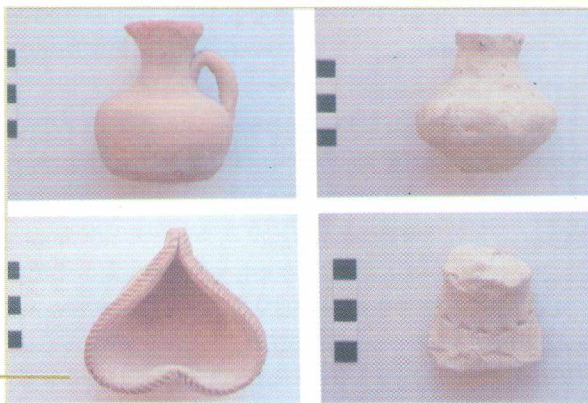
Εικ. 12

Εικ. 13

Εικ. 10

Εικ. 14

Τον Ιούνιο 2003 συνεχίσθηκε η ανασκαφή στα τετράγωνα L17 και L18 με σημαντικά ευρήματα. Ανάμεσα σε αυτά, εξαιρετικού ενδιαφέροντος είναι τεμάχια απανθρακωμένων ξυλοδοκών στέγης, ημικυκλικός τοίχος κτηρίου πιθανώς ειδικής χρήσης και καλοδιατηρημένο δάπεδο δωματίου της Εποχής Σιδήρου I-II (π. 1200 π.Χ.).

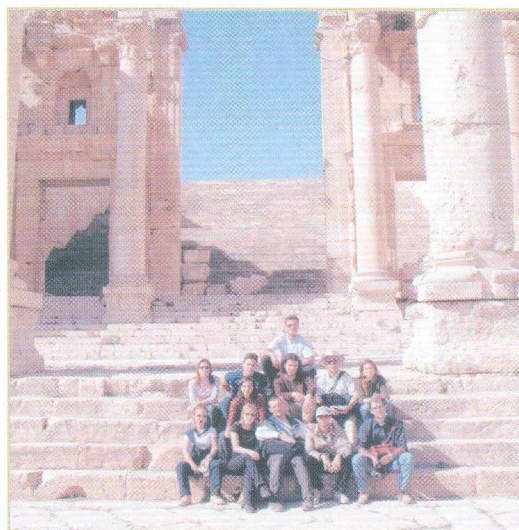
Η ανασκαφή θα συνεχισθεί, για να επιλυθούν προβλήματα σχετικά με την χρήση και την ακριβή χρονολόγηση των κτηριακών καταλοίπων και για να κατανοηθεί πληρέστερα η διαχρονική ιστορική πορεία και σημασία αυτής της σημαντικής θέσης στην κοιλάδα του Ιορδάνη.

Στους δυτικούς πρόποδες της τούμπας εντοπίσθηκε σημαντικό νεκροταφείο λαξευτών θαλαμοειδών τάφων (εικ. 13), μερικώς συλημένο, από το οποίο η αποστολή μας συνέλεξε μερικά όστρακα και τρία ολόκληρα αγγεία της Εποχής του Σιδήρου (εικ 14). Αποφασίσθηκε να ερευνηθεί το νεκροταφείο, παράλληλα με τον ανασκαπόμενο οικισμό στην τούμπα κατά τις επόμενες ανασκαφικές περιόδους, για να αποτραπεί η περαιτέρω σύληση και καταστροφή του.

Τέλος έγιναν εκπαιδευτικές εκδρομές για να γνωρίσουν τα μέλη της αποστολής σημαντικές αρχαιολογικές θέσεις (Αμμάν, Γέρασα, Πέτρα, Madaba, Mount Nebo, Πέλλα, Umm Qays, Νεκρά Θάλασσα) (εικ. 15) και μουσεία της Ιορδανίας, ενώ κατά την διάρκεια της ανασκαφής Νοεμβρίου 2002 μας επισκέφθηκε ο πρέσβυς της Ελλάδας κ.Ι. Καμπόλης (εικ. 16), που έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την έρευνά μας στην σημαντική αυτή θέση της κοιλάδας του Ιορδάνη.

Επίσης παρακολουθήσαμε ενδιαφέρουσα διάλεξη του εκλεκτού φίλου και συναδέλφου, προέδρου του Τμήματος Αρχαιολογίας του Jordan University - Amman κ. Lutfi Khalil, σχετική με τις ανασκαφές του στην Ιορδανία, σε αίθουσα του ορθόδοξου σχολείου της μονής Αγίου Γεωργίου στην Madaba. (εικ. 17). Ο καθηγητής Khalil είναι θερμός φιλέλληνας, επισκέφθηκε την ανασκαφή (εικ. 18) και επιθυμεί την μελλοντική συνεργασία μαζί μας.

Ελπίζουμε και αισιοδοξούμε ότι, μετά τη λήξη της εμπόλεμης κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή, θα καταστεί δυνατή, με την βοήθεια και συμπαράσταση της ελληνικής πολιτείας και των αρχών του πανεπιστημίου μας, η απρόσκοπτη συνέχιση του ανασκαφικού μας προγράμματος στη φίλη και φιλόξενη χώρα της Ιορδανίας.

Εικ. 15

Εικ. 16

Εικ. 17

Εικ. 18

Η επικαιρότητα των Βαλκανίων

Γεώργιος Πλουμίδης
Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Η Βαλκανική έχει δώσει την ταυτότητά της σ' έναν επώδυνο αλλά πάντα επίκαιρο όρο: balkanisation. Βαλκανοποίηση σημαίνει διαμελισμός, κατεμαχισμός γεωγραφικός, πολιτικός και τελικά εξάρτηση από μια άλλη (πάντα ισχυρή) ξένη Δύναμη. Σήμερα ο όρος αυτός είναι όσο ποτέ άλλοτε χειροπιαστός, όχι μόνο μακριά μας, στην Αφρική, στην Ασία, στην Κεντρική Αμερική, αλλά στον ίδιο μας το χώρο, πάνω στο "πεισί" μας.

Η πρόσφατη εδραίωση των Η.Π.Α. στην Ευρώπη, έγινε μέσω της Βαλκανικής. Εφαπτήριο έγινε ο χώρος μας, που συμπαρέσυρε και τον κατακερματισμό της Ανατολικής Ευρώπης. Αλλά σ' αυτή την εξέλιξη δεν είμαστε αμέτοχοι. Την Βαλκανική κυρίευσε η μικροψυχία του Μεσοπολέμου και καθόλου η αυτάρκεια των βαλκανικών πολέμων. Αλλά, όσο και αν κάποια από τα κράτη της περιοχής μας θεωρούν ότι ωφελήθηκαν από την παρουσία των Η.Π.Α., ωστόσο μακροπρόθεσμα η ζημιά θα είναι μεγαλύτερη: ηθική, κοινωνική, υπαρξιακή. Ακόμη και για την ίδια τη Δυτική Ευρώπη η

πραγματικότητα είναι υπονομευτική. Γέμισε με εξαθλιωμένους και παραζαλισμένους οικονομικούς πρόσφυγες με υποδόσκουσες εμπάθειες, πράγμα διαβρωτικό και διόλου αισιόδοξο. Έτσι διαιρωτώμεθα, πόσο η Ευρώπη είναι υπολογίσιμη, πόσο μας φοβάται η Κίνα ή η ευρύτερη Αραβική πλημμυρίδα. Παρά την ένωσή μας (Ε.Ε.), πόσο αυτόνομη είναι;

Όταν οι Βαλκάνιοι έδειξαν στις αρχές του 20ου αιώνα κάποια ενότητα, τότε μόνο μπόρεσαν να πάνε αντίθετα στο σιάτους κβο, που οι Μεγάλες Δυνάμεις υποστήριζαν. Με τον Κριμαϊκό Πόλεμο (1853-56) η Δύση αποσόβησε για πολλοστή φορά τον διαμελισμό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και με τον τρόπο αυτό διατηρήθηκε η δυτική μονοκρατορία στον κόσμο, αποκλείοντας την Τσαρική Ρωσία. Σήμερα, η επέμβαση των Η.Π.Α. μέσω της Βαλκανικής διέλυσε τον πρόσκαιρο, όπως αποδείχτηκε, διπολισμό (δυτικό-ανατολικό μπλοκ) και η Δύση έγινε πάλι μοναδική.

Που όμως βρίσκουν στηρίγματα οι επεμβάσεις των Ξένων; Η απάντηση είναι απλή: στην κοντόφθαλμη νοοτροπία, στον επαρχιωτισμό

δηλαδή, στην έλλειψη αυτοπεποίθησης του Βαλκανίου. Αντί να υπάρχει η αίσθηση ότι η γεωγραφική θέση μπορεί να γίνει στοιχείο και όπλο διαπραγμάτευσης, οι λαοί του "υπογαστρίου της Ευρώπης", δυστυχώς διακατέχονται από σύμπλεγμα αναποτελεσματικότητας, αδράνειας και παραμερισμού. Γιατί, όταν ο ένας φοβάται ότι ο άλλος θα τον "καταπιεί", αποκόπτεται κάθε δρόμος για προσέγγιση και οι Βαλκάνιοι οδηγούνται στην αλληλοεξόντωση.

Με τον τρόπο αυτό ανακυκλούνται η ίδια συμπεριφορά, που αναζωπυρώνει πάθη και φαντασιώσεις. Η μια άποψη βλέπει ως βάση της κατάστασης αυτής τη δομή του γεωγραφικού χώρου. Πάντα στη Χερσόνησο αυτή υπήρχε η αντίθεση ανάμεσα στην παραλιακή ζώνη και στην ενδοχώρα. Πάντα οι δύο υγρές μεγάλες δίοδοι, η νότια Μεσόγειος από τη μία και από την άλλη ο Δούναβης έπαιξαν πρώτο ρόλο στην πολιτισμική διαφοροποίηση. Η βόρεια, παραδουνάβια (οι παλαιότερη την αποκαλούσαν παρίστρια) ζώνη ήταν στραμμένη προς τη βιομηχανική Ευρώπη, ενώ η νότια Βαλκανική είχε το μεταπρατικό εμπόριο προς τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Παραμένει πάντα το εσωτερικό, που διατηρεί αγροτικό χαρακτήρα. Αυτή την ιδιομορφία εκμεταλλεύτηκαν ανέκαθεν οι εξωβαλκανικές Δυνάμεις.

Ένα άλλο κλειδί ερμηνείας είναι: η ιδιαιτερότητα της Ισλαμικής παρουσίας. Όπως η Σοβιετική Ένωση δεν κατόρθωσε να απορροφήσει σε μια διαφορετική πολιτισμική κοινωνία πολιτών τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς (το αποδεικνύει η κατάσταση στον Καύκασο), την ίδια αδυναμία επέδειξε το πολιτικό σύστημα στα Βαλκάνια, κυρίως στη Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία. Ο ισλαμισμός δεν διαχωρίζει αστικό και θρησκευτικό δίκαιο, πράγμα που η φύση δέχεται, αλλά το Βυζάντιο είχε ασπασθεί έως ένα προχωρημένο σημείο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η χερσόνησος έλαβε τουρκική ονομασία και ο Σκάντεμπεργκ ήταν κατά περίπτωση χριστιανός ή μουσουλμάνος, πράγμα που δείχνει πόσο η ισλαμική παρουσία αλλοίωσε τον χώρο μας.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο μόνος πλωτός ποταμός είναι ο Δούναβης. Αντίθετα,

βορειο-κεντρική Ευρώπη γέμει πλωτών οδών, που σπάζουν τα φυσικά χερσαία εμπόδια. Η στεριά είναι διακεκομμένη από πλείστες όσες οροσειρές, που διαμορφώνουν θύλακες. Σε αυτά τα φυσικά "διαμερίσματα" οι ανθρώπινες ομάδες αντιστέκονται στις επιδράσεις και στις αλλαγές. Με τη δεδομένη αυτή πραγματικότητα παράγονται συγκεκριμένες νοοτροπίες και επιμέρους εκδοχές και ερμηνείες της ιστορίας. Τελικά, ο ένας αποκόβεται από τον άλλον, ώστε οι γείτονες να αλληλοαποξενώνονται. Αυτές οι διαιρέσεις διευκόλυναν τους εξωτερικούς παράγοντες να διαιωνίζουν χωριστές τάσεις, να υποβοηθούν την πολιτική εξάρτηση, η οποία εκ των πραγμάτων φέρει προς οικονομική καθυστέρηση.

Ακόμη, τους Δυτικούς πολύ λίγο ενδιέφερε το εσωτερικό. Αυτό πάντα είχαν κατά νου τα παράλια, ως βάσεις εμπορικού και στρατιωτικού χαρακτήρα. Η ενδοχώρα απλώς λειτουργούσε ως πηγή πρώτων υλών. Παράλληλα, οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί (που είναι αποτέλεσμα είτε εποικισμών από την Ασία, είτε εξισλαμισμών) δεν ευνοούσαν τις ανοικτές κοινωνίες, φοβούμενες μήπως αλλοιωθεί η ιδιαιτερότητά τους. Δεν υπάρχει λοιπόν ένας βαλκανικός αλλά πολλοί βαλκανικοί κόσμοι.

Κάτω από το πρίσμα όσων παραπάνω αναπτύξαμε, σε βάθος χρόνου η φυσιογνωμία της Βαλκανικής προσέλαβε τη δική της μορφή, άλλοτε πιο ανατολίτικη (απείθαρχη και εσωτερικά φυλετική), άλλοτε ανοικτή (αξιοκρατική και ορθολογική). Ίσως τα Βαλκάνια βίωσαν ενωρίτερα την πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία οι δυτικές χώρες οδηγούνται θέλοντας και μη. Φυσικά, τα δεδομένα που αναλύσαμε δεν συγχωρούν γενοκτονίες και εθνοκαθάρσεις, που συνέβησαν και τελευταία ζήσαμε.

Ούτε οι Βαλκανικοί λαοί πρέπει να αισθάνονται περισσότερες τύψεις από όσες η Δύση πρέπει να αισθάνεται περισσότερες τύψεις από όσες η Δύση πρέπει να έχει ως προς τα δικά της "κατορθώματα". Απλώς, τα Βαλκάνια θα έχουν κάθε κέρδος αν κατανοήσουν θετικά την κοινή τους ελληνορωμαϊκή, βυζαντινή και οθωμανική παράδοση και ισότητα, αξιοπρεπώς και λειτουργικά ενσωματωθούν στον σημερινό κόσμό μας.

Επιστημονική Επίσκεψη στην Τουρκία

Αιμιλία Θεοδοπούλου

Επικ. Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

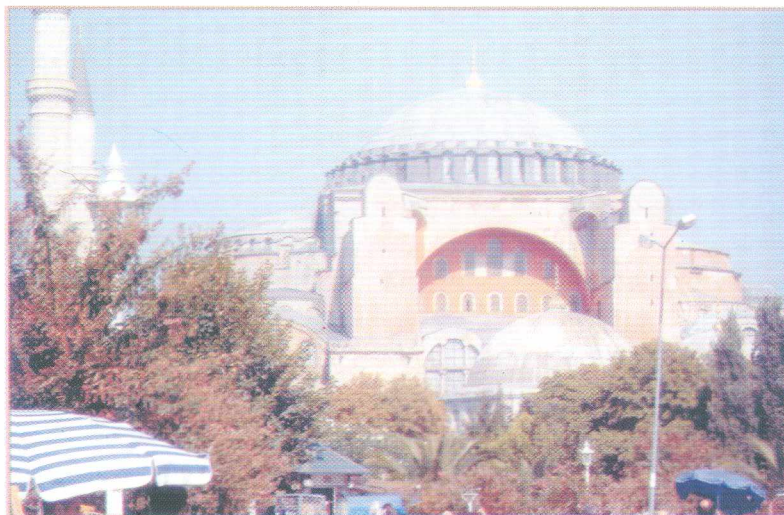
Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί μια πρώτη καταγραφή της επιστημονικής επίσκεψης ομάδας μελών Δ.Ε.Π του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σε Πανεπιστήμια της Τουρκίας. Στο επόμενο τεύχος του περιοδικού Ίρις θα δημοσιευτεί μια διεξοδικότερη έκθεση για τις επισκέψεις σε Πανεπιστήμια και, γενικότερα, για το οδοιπορικό στην Τουρκία. Το επιστημονικό ταξίδι, το οποίο πραγματοποιήθηκε από τις 21 Σεπτεμβρίου ως την 1η Οκτωβρίου 2003, στόχο είχε τη γνωριμία, την ανάπτυξη επιστημονικής συνεργασίας και τη σύσφιξη των σχέσεων με Πανεπιστήμια της Τουρκίας.

Συμμετείχαν ο Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Καθηγητής Ιωάννης Γεροθανάσης, Κοσμήτορες, Πρόεδροι Τμημάτων και μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας από τη Φιλοσοφική Σχολή, τη Σχολή Θετικών Επιστημών, τη Σχολή Επιστημών Αγωγής, την Ιατρική Σχολή και το Τμήμα Επιστημών Τέχνης.

Πραγματοποιήθηκαν επίσημες επισκέψεις σε Πανεπιστήμια στην Κωνσταντινούπολη (στα Πανεπιστήμια του Βοσπόρου και στο Πολυτεχνείο), στην Άγκυρα (στο Πανεπιστήμιο Άγκυρας, το Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο Hacettepe), στο Εσκισεχίρ (στο Πανεπιστήμιο Osmangazi), και στη Σμύρνη (στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου).

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων έγιναν παρουσιάσεις των Πανεπιστημίων με ομιλίες των Πρυτάνεων και Αντιπρυτάνεων των δύο Πανεπιστημίων, παρουσιάσεις για τις προοπτικές ανάπτυξης επιστημονικής συνεργασίας και διμερών ανταλλαγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με άλλα Πανεπιστήμια, και ομιλίες Προέδρων Τμημάτων. Έχοντας υπόψη μας ότι οι επισκέψεις και επιστημονικές συναντήσεις της ομάδας μελών Δ.Ε.Π. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θα αναφερθούν στην αναλυτική έκθεση που θα ακολουθήσει στο επόμενο τεύχος του περιοδικού Ίρις, στα πλαίσια μιας πρώτης ενημέρωσης θα περιοριστούμε εδώ σε μια σύντομη αναφορά των επισκέψεων και συναντήσεων των μελών της Φιλοσοφικής Σχολής, της Σχολής Επιστημών Αγωγής και του Τμήματος Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου μας.

Στα πλαίσια της επίσκεψής μας στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου στην Κωνσταντινούπολη, κατά την επίσημη συνάντηση πραγματοποιήθηκε παρουσίαση των δύο Πανεπιστημίων με τις ομιλίες του Πρύτανη του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου και αντιπρυτάνεων των δύο Πανεπιστημίων. Επίσης, έγιναν παρουσιάσεις των προοπτικών ανάπτυξης επιστημονικής συνεργασίας του Πανεπιστημίου μας με το Πανεπιστήμιο του

Στην Κωνσταντινούπολη

Στο Corene της Καπαδοκίας

Βοσπόρου και ακολούθησαν ομιλίες και συζητήσεις Προέδρων Τμημάτων. Στις επίσημες συναντήσεις με τον Πρύτανη και τους αντιπρυτάνεις του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου συζητήθηκαν θέματα διμερών επιστημονικών ανταλλαγών.

Στις κατ' ιδίαν συναντήσεις που είχαμε με μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου συζητήθηκαν προοπτικές αμοιβαίων διαλέξεων των μελών κατόπιν πρόσκλησης από το κάθε Πανεπιστήμιο. Στις συναντήσεις που έγιναν συζητήθηκαν επίσης οι δυνατότητες επιστημονικής συνεργασίας και ανταλλαγών στα πλαίσια του προγράμματος ΑΙΜΟΣ, το οποίο αποτελεί πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το πρόγραμμα αυτό υπογράφηκε το 1997 μεταξύ του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και αποσκοπεί στην ανάπτυξη των επιστημονικών ανταλλαγών με τις χώρες της Νοτιοανατολικής

και Ανατολικής Ευρώπης. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης έγινε ξενάγηση στην πλούσια βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου. Ένα άλλο σημαντικό θέμα συζητήσεων με τους αντιπρυτάνεις, τους υπευθύνους των δημοσίων σχέσεων, και τα μέλη του Τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου ήταν οι δυνατότητες διμερούς ανταλλαγής φοιτητών για την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής, καθώς και οι συνθήκες διαμονής τους στη χώρα αυτή.

Συζητήθηκαν συγκεκριμένα οι δυνατότητες φιλοξενίας φοιτητών του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου στα Γιάννενα στα πλαίσια των μαθημάτων Ελληνικής Γλώσσας από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, και αντίστοιχα, φιλοξενία και παρακολούθηση μαθημάτων φοιτητών του Πανεπιστημίου μας στα θερινά

μαθήματα τουρκικής γλώσσας στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου. Στις κατ' ιδίαν συναντήσεις που είχαμε με την Πρόεδρο του Τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου καθηγήτρια Selcuk Esenbel και μέλη των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Φιλολογίας και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου μας συζητήθηκαν συγκεκριμένα οι δυνατότητες ανταλλαγών μεταξύ μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και φοιτητών στα πλαίσια προγραμμάτων ανταλλαγών όπως Socrates/Erasmus, αλλά και διμερών συμφωνιών και πρωτοκόλλων συνεργασίας.

Από τον Ιούνιο του 2003 έχω ήδη καταθέσει πρόταση συνεργασίας στα πλαίσια του προγράμματος Socrates/Erasmus του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τα Τμήματα Ιστορίας, Κοινωνιολογίας και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου και με τη Σχολή Ιστορίας, Γλωσσών και Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου της Άγκυρας.

Κατά την επίσκεψη στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας, έγιναν παρουσιάσεις των δύο Πανεπιστημίων και ομιλίες του Πρύτανη και των αντιπρυτάνεων των δύο Πανεπιστημίων, ανταλλαγή μεταλλίων, και παρουσίαση των προοπτικών ανάπτυξης επιστημονικής συνεργασίας. Κατά τη διάρκεια επίσκεψης στην Κοσμητεία της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Άγκυρας, μετά την επίσημη συνάντηση με το Κοσμήτορα έγιναν επίσης κατ' ιδίαν συναντήσεις μελών των τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Φιλολογίας, Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Επιστημών Αγωγής, και του Τμήματος Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου μας με τον Κοσμήτορα, τον Πρόεδρο του Τμήματος Ιστορίας, και μελών Δ.Ε.Π. των Τμημάτων Ιστορίας, Ξένων Γλωσσών και Λαογραφίας.

Πραγματοποιήθηκε επίσης επίσκεψη στο Τμήμα Ελληνικών Σπουδών, μετά από πρόσκληση της Προέδρου του Τμήματος. Συζητήθηκαν διεξοδικά οι δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των δύο Πανεπιστημίων και, ιδίως, των ανταλλαγών μεταξύ μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και φοιτητών στα πλαίσια του προγράμματος Socrates/Erasmus, αλλά και διμερών συμφωνιών και πρωτοκόλλων συνεργασίας.

Μέσα στα πλαίσια διμερούς ανταλλαγής εξετάστηκαν οι δυνατότητες φιλοξενίας και παρακολούθησης μαθημάτων φοιτητών του

Πανεπιστημίου μας στα θερινά μαθήματα τουρκικής γλώσσας στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας. Το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κατά τους θερινούς μήνες (Ιούλιος - Αύγουστος 2003) φιλοξένησε εννέα φοιτητές του Πανεπιστημίου της Άγκυρας για την εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας και του Πολιτισμού.

Η επιστημονική συνεργασία σε πανεπιστημιακό επίπεδο ανθρωπιστικών και κυρίως ιστορικών σπουδών και εκμάθησης της γλώσσας, όπως σκιαγραφήθηκε παραπάνω, θα συντελέσει στη βαθύτερη γνώση της ιστορίας των δύο χωρών, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση της σύγχρονης πραγματικότητας τους. Η ανάπτυξη επιστημονικών ανταλλαγών μεταξύ πανεπιστημίων πρέπει να αποσκοπεί στη δημιουργία κλίματος ακαδημαϊκής συνεργασίας που θα επιτυγχάνεται με συναντήσεις πανεπιστημιακών και φοιτητών από τις δύο χώρες.

Οι διαπανεπιστημιακές συνεργασίες θα μπορούσαν να επιτυγχάνονται με συναντήσεις επιστημόνων αλλά και φοιτητών που θα αποτελούσαν ομάδες εργασίας. Θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθούν συνέδρια και διαλέξεις και να ορίζεται ένας κοινός τόπος συνάντησης, που μεταξύ άλλων θα έχει σκοπό να παρουσιάσει τον πλούτο και τα πολιτισμικά στοιχεία της κάθε χώρας στη φιλοξενούμενη ομάδα. Για την πραγματοποίηση των συνεδρίων, αλλά και τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων σε επιστημονικά θέματα, θα πρέπει να δημιουργηθούν ομάδες εργασίας που θα αναλάβουν δραστηριότητες σε ορισμένους βασικούς τομείς.

Η επιστημονική επίσκεψη σε Πανεπιστήμια της Τουρκίας συνοδεύτηκε παράλληλα με περιηγήσεις σε πολιτισμικά μνημεία στην Κωνσταντινούπολη - στην Αγία Σοφία, στη Μονή της Χώρας, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στα μουσεία Τόπκαπι, και Ντολμάμπαχτσε, στον Ιππόδρομο και στο Υδραγωγείο, στην Άγκυρα - στο Μουσείο Ανατολικών Πολιτισμών, στην Καππαδοκία - στο Προκόπι, τα Κόραμα, τη Σινασσό, στην Σμύρνη και την αγορά της και, τέλος, στην αρχαία Έφεσο.

Οι περιηγήσεις μας εμπλουτίστηκαν με επιστημονικές ξεναγήσεις συναδέλφων που έκαναν πιο ευχάριστη την παραμονή μας στην Τουρκία.

Ο καθηγητής Δημήτριος Σ. Λουκάτος

Κων/να Μπάδα

Αναπλ. Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Εφυγε από κοντά μας στις 24 Οκτωβρίου 2003 ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Δημήτριος Λουκάτος, που υπηρέτησε ως καθηγητής της Λαογραφίας, τους ακαδημαϊκούς και κοινωνικούς στόχους της νεοσύστατης Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων κατά το κρίσιμο διάστημα 1964 - 1969. Η είδηση του θανάτου του γέμισε θλίψη τους παλιούς του φοιτητές, τους συναδέλφους του και μέλη της τοπικής κοινωνίας που είχαν συναντήσει στο πρόσωπό του τον πνευματικό άνθρωπο, τον ακαδημαϊκό δάσκαλο, τον αγωνιστή και τον φίλο.

Γεννήθηκε το 1908 στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς. Ήταν παιδί μιας πολυμελούς οικογένειας που φρόντισε την εκπαίδευσή του και γαλούχησε τον ενάρετο, ανήσυχο και δημιουργικό χαρακτήρα του. Το ευρύτερο άλλωστε κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του νησιού του επέδρασε ευεργητικά στη διαμόρφωση της δυναμικής του προσωπικότητας.

Το 1925 γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, εξασφαλίζοντας

υποτροφία από τη νεοσύστατη τότε Ακαδημία Αθηνών. Σχεδόν αμέσως μετά την αποφοίτησή του και την εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεών του διορίστηκε καθηγητής Μέσης Εκπαίδευσης. Τα λαογραφικά του ενδιαφέροντα είχαν ήδη προκύψει από τα φοιτητικά του χρόνια. Έτσι ως καθηγητής της Μέσης Εκπαίδευσης επέκτεινε τη δική του γνώση του για τον λαϊκό πολιτισμό και παρότρυνε του μαθητές του να προσέχουν την καθημερινότητα των λαϊκών ανθρώπων, να σκύβουν με σεβασμό πάνω στη λαϊκή παράδοση και να συλλέγουν στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού.

Το καθοριστικό βήμα για την επιστημονική του ενασχόληση με την Λαογραφία έγινε όταν το 1938 αποσπάσθηκε στο Λαογραφικό Αρχείο της Ακαδημίας όπου εργάστηκε ακατάπαυστα ως το 1946 με την ιδιότητα του Συντάκτη του Αρχείου. Από τις ερευνητικές μηνιαίες αποστολές του στο νησιωτικό κυρίως χώρο προέκυψε ένα πλούσιο λαογραφικό υλικό που είναι πολύτιμο σε κάθε ερευνητή.

Με άδεια της Ακαδημίας και υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης πραγματοποίησε κατά

το διάστημα 1947-1950 σπουδές στο Παρίσι που οδήγησαν τελικά στην ολοκλήρωση της διδακτορικής του διατριβής στο Institut d' Etudes Byzantines et Neoelleniques της Σορβόνης με θέμα: "La Bible dans le parler proverbial du peuple grec". Οι παραπάνω σπουδές του έστρεψαν το ενδιαφέρον του προς την εθνογραφική θεώρηση των θεμάτων του λαϊκού πολιτισμού.

Το επιστημονικό του έργο αναγνωρίστηκε σχετικά σύντομα με την εκλογή του το 1964 στη θέση του καθηγητή στη νεοϊδρυόμενη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων. Στη θέση αυτή μόλις πέντε χρόνια γιατί η δημοκρατική του συνείδηση του τον ώθησε στη γενναία πολιτική πράξη να υποβάλλει παραίτηση το 1969 αντιδρώντας στο καθεστώς της δικτατορίας. Ωστόσο στο σύντομο αυτό χρονικό διάστημα κατάφερε να εμπνεύσει τους φοιτητές του την αγάπη για το αντικείμενο της Λαογραφίας, να θέσει τις βάσεις για μια ανανεωμένη θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση του λαϊκού βίου και πολιτισμού, να αναπτύξει κοινωνική δράση μέσα στο πανεπιστήμιο και έξω από αυτό. Οι ανανεωτικές του τάσεις στη λαογραφία εκδηλώθηκαν με πολλούς τρόπους και κυρίως με την εφαρμογή της σύγχρονης μουσειακής θεωρίας και πράξης. Την τελευταία την κατέθεσε έμπρακτα θέτοντας τις βάσεις για την οργάνωση ενός Πανεπιστημιακού Λαογραφικού Μουσείου.

Η πολυσχιδής επιστημονική και κοινωνική του δράση τιμήθηκε με σεβασμό και αγάπη από την Πολιτεία, από τους φοιτητές του και τους συναδέλφους του (τιμητική εκδήλωση και τιμητικό αφιέρωμα από τους φοιτητές του, απονομή παράσημου του ταξιάρχου του Φοίνικος, τιμητική απονομή Διπλώματος από την Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων και τεχνών του Παλέρμου Ιταλίας, Βραβείο Gottfried von Herder της λαογραφίας από το πανεπιστήμιο της Βιέννης, απονομή τιμής από το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κλπ).

Το συγγραφικό του έργο είναι πλούσιο και διεθνώς αναγνωρισμένο. Το έργο του έκανε τομές που διαμόρφωσαν νέες τάσεις στην ελληνική Λαογραφία.

Ο καθηγητής Δ. Σ. Λουκάτος (φωτογρ. 1985)

Αυτές συνοψίζονται:

- Α) στον θεωρητικό και μεθοδολογικό τομέα
- Β) στην μουσειακή θεωρία και πρακτική
- Γ) στη στροφή από τον αγροτικό χώρο προς τον αστικό υποστηρίζοντας την άποψη ότι ο λαϊκός πολιτισμός αναπτύσσεται στα αγροτικά αλλά στα αστικά περιβάλλοντα.

Μετά την μεταπολίτευση δεν επέστρεψε στην ακαδημαϊκή του θέση στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων όπως θα ήταν αναμενόμενο. Ωστόσο το εκπαιδευτικό του έργο το συνέχισε σε άλλους ακαδημαϊκούς χώρους, όπως στη Φιλοσοφική Σχολή του Ρεθύμνου, στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, πιστός στους ίδιους επιστημονικούς και κοινωνικούς στόχους και το ίδιο υπεύθυνος απέναντι στην επιστήμη της Λαογραφίας και στο αντικείμενό της. Η συνεχής άλλωστε, ακούραστη και πολλαπλώς αποδοτική δραστηριότητά του ως Πρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας και ως υπεύθυνος του περιοδικού "Λαογραφία" συμβάδισε αρμονικά με την ακαδημαϊκή του και ερευνητική του δραστηριότητα.

Αφιέρωμα

Το Κέντρο Πολιτισμού της Μονής Περιστεράς - Δουρούτης

Τζουβάρα Κων/να
Μέλος Επιτροπής Λειτουργίας Κέντρου Πολιτισμού
Υπάλληλος Π.Ι.

Παρότι δεν είναι ευρέως γνωστό, η πανεπιστημιούπολη Ιωαννίνων και πιο συγκεκριμένα ο λόφος της Δουρούτης αποτελεί ένα ιδιαίτερο τόπο, αφού περιλαμβάνει μια σειρά αξιόλογων μνημείων ιστορίας και πολιτισμού. Ένα από αυτά είναι το πρόσφατα ανακαινισμένο "Κέντρο Πολιτισμού Μονής Περιστεράς-Δουρούτης".

Το Κέντρο Πολιτισμού στεγάζεται στο γνωστό Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, του οποίου η επίσημη ονομασία ήταν "Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου Περιστεράς-Δουρούτης". Η επωνυμία που έχει επιλεγεί, διατηρήθηκε για ιστορικούς αλλά και θρησκευτικούς λόγους. Το Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο παρελθόν αποτέλεσε σημαντικό τόπο προσκυνήματος για τους κατοίκους της περιοχής, αλλά και τόπο πανηγυριού την ημέρα της γιορτής του Αγίου.

Το Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, περιήλθε στην περιουσία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, σε πολύ άσχημη κατάσταση, με έντονα σημάδια εγκατάλειψης και βεβήλωσης ακόμη και των ιερότερων χώρων. Αναγνωρίζοντας την κοινωνική και πολιτισμική του αξία, το Πανεπιστήμιο μας ανέλαβε τη συντήρησή του καθώς και την αξιοποίησή του, μετατρέποντάς το σε χώρο πολιτιστικής και πνευματικής δράσης.

Οι πρώτες σημαντικές ενέργειες αποκατάστασης ξεκίνησαν το 1989 με την πρωτοβουλία των τότε πρυτανικών αρχών. Την αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης εκπόνησε ο αρχιτέκτονας Βασίλειος Χαρίσης, ο οποίος είναι βαθύς γνώστης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Στην ολοκλήρωση του κατασκευαστικού μέρους του έργου συνετέλεσαν η επίμονη αλλά και εμπνευσμένη προσπάθεια των Πρυτανικών Αρχών της τελευταίας περιόδου, η οικονομική υποστήριξη της Πολιτείας αλλά και η πολύτιμη συνδρομή της Τεχνικής Υπηρεσίας του Πανεπιστημίου μας. Για να πάρει την σημερινή του μορφή χρειάστηκε επίσης η συμβολή της Επιτροπής Λειτουργίας, τα μέλη της οποίας έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό προσφέροντας με προσωπική εργασία αλλά και πολύ μεράκι.

Σήμερα μπορούμε όλοι να αισθανόμαστε υπερήφανοι για το σημαντικό αυτό απόκτημα του Πανεπιστημίου μας, το οποίο αποτελεί ένα αξιόλογο παράδειγμα διάσωσης και προστασίας της πολιτισμικής μας κληρονομιάς συνθέτοντας ένα σύγχρονο πυρήνα πνευματικής, πολιτιστικής και επιστημονικής δράσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αλλά και της πόλης μας.

Παρουσίαση του Κέντρου Πολιτισμού

Το Κέντρο Πολιτισμού στην πραγματικότητα αποτελεί ένα κτιριακό συγκρότημα με διάφορους χώρους, οι οποίοι προορίζονται για την κάλυψη ποικίλων δραστηριοτήτων.

Στο κέντρο του συγκροτήματος κυριαρχεί ο Ναός του Αγίου Γεωργίου. Ο ναός έχει πλήρως ανακαινιστεί και λειτουργεί ως ενεργός θρησκευτικός χώρος.

Δίπλα στο Ναό, το κτίριο του δεσποτικού αποτελεί σήμερα ένα σύγχρονο Συνεδριακό Κέντρο πολύ υψηλών προδιαγραφών, το οποίο συνδυάζει στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας.

Στο κτίριο αυτό περιλαμβάνονται:

- Δύο εκθεσιακοί χώροι. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένας τόπος πολιτιστικής έκφρασης, φιλοξενώντας εκθέσεις με έργα αξιόλογων καλλιτεχνών σε μόνιμη βάση. Τον Φεβρουάριο του 2004 ξεκινά η πρώτη ενότητα με θέμα την φωτογραφία.

- Μια Αίθουσα Συνεδριάσεων και ένα γραφείο Γραμματείας για την εξυπηρέτηση επιστημονικών και μη συνεδρίων, δυνατότητας φιλοξενίας ως 50 ατόμων.

- Δύο χώροι καθιστικού οι οποίοι μπορούν να εξυπηρετούν διάφορες εκδηλώσεις.

- Μια Βιβλιοθήκη. Σήμερα φιλοξενεί την βιβλιοθήκη του Στ. Καρατζά. Ο χώρος μπορεί να χρησιμοποιείται τόσο για την μελέτη των κειμηλίων Καρατζά όσο και ως χώρος μελέτης και συγκέντρωσης κατά τη διάρκεια των συνεδρίων ή των εκδηλώσεων.

Μεταξύ του ναού και του δεσποτικού έχει δημιουργηθεί μια μικρή εσωτερική αυλή, στην οποία υπάρχουν ακόμη δύο αίθουσες:

- Μια αίθουσα Η/Υ και τηλεματικής, η οποία μπορεί να εξυπηρετεί ανάγκες χρήσης Η/Υ, πρόσβασης στο διαδίκτυο και τηλεδιασκέψεων.

- Μια αίθουσα τραπεζαρίας, η οποία μπορεί να εξυπηρετήσει ανάγκες γευμάτων των συνέδρων αλλά και να λειτουργήσει ως χώρος συνεστίασης των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας. Στο υπόγειο της τραπεζαρίας υπάρχει κελάρι με συλλογή κρασιών τοπικής παραγωγής.

Στην είσοδο του συγκροτήματος έχουν διαμορφωθεί δύο ακόμη χώροι:

- Ένα Αναψυκτήριο, που μπορεί να λειτουργεί και ως χώρος υποδοχής κοινού, η λειτουργία του οποίου αναμένεται να ξεκινήσει πολύ σύντομα. Εκεί μπορεί κανείς να απολαύσει με ηρεμία τον καφέ του και παραδοσιακά γλυκίσματα του τόπου μας.

- Ένα μικρό κατάστημα στο οποίο θα υπάρχουν προς πώληση διάφορα είδη που θα φέρουν το σήμα του Κέντρου Πολιτισμού και του Πανεπιστημίου μας, όπως μπλουζάκια, είδη γραφείου κ.α.

Στο συγκρότημα επίσης υπάρχει ένας πολύ όμορφος ξενώνας με δύο υπνοδωμάτια (4 κλίνες) και ένα καθιστικό. Στον ξενώνα μπορούν να φιλοξενηθούν πρόσωπα, επίσημα προσκεκλημένα από το Πανεπιστήμιο μας, όπως διακεκριμένοι επιστήμονες οι οποίοι θα συμμετέχουν στα συνέδρια, επίτιμοι διδάκτορες, κλπ.

Τέλος στο κτιριακό συγκρότημα του Κέντρου Πολιτισμού, υπάρχουν χώροι αναψυχής και εκδηλώσεων (χαγιάτια, αυλή), διάφοροι βοηθητικοί χώροι καθώς και η κατοικία του υπευθύνου φύλαξης.

Για τη διαχείριση του Κέντρου Πολιτισμού έχει συσταθεί Ειδική Επιτροπή και έχει συνταχθεί Κανονισμός Λειτουργίας, ο οποίος θα διανεμηθεί σε όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

Εκκινώντας θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δυστυχώς έχουν διασωθεί πολύ λίγες μαρτυρίες για την ιστορία του Μοναστηριού.

Σύμφωνα λοιπόν με τις διασωθείσες πηγές, φαίνεται ότι ως τις αρχές του 19ου αιώνα, δεν είχε υπάρξει οργανωμένη μοναστηριακή ζωή. Ο βασικός πληροφορητής της περιόδου, Πουκεβίλ αναφέρεται σε ένα ζωκλήσι που ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του Αγίου Γεωργίου στο οποίο γινόταν εμποροπανήγυρη. Οι ιστορικοί πιστεύουν ότι η επανίδρυσή του και λειτουργία του ως Μοναστικού χώρου πρέπει να έγινε μετά την πτώση του Αλή Πασά, όπου υπήρξαν οι προϋποθέσεις για την συγκέντρωση έγγειας ιδιοκτησίας και άλλων οικονομικών πόρων.

Στα μέσα του 19ου αιώνα το Μοναστήρι μετονομάστηκε σε "Μονή Ιερεχείου ή Γιουρχάν" και τέθηκε υπό την "ελεοδόηση" της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Η πρώτη ακμή του αρχίζει από αυτήν την περίοδο μέχρι και τρεις δεκαετίες αργότερα. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες επιγραφές στο υπέρθυρο του ναού και στο διατηρημένο κτίριο του δεσποτικού, ο ναός ανοικοδομήθηκε "εκ βάρδρων" το 1859 επί ηγουμενίας του Ιωακείμ, με την οικονομική συνδρομή του "ισναφιού των παπουδιήδων", ενώ το κτίριο του Δεσποτικού ανοικοδομήθηκε το 1846.

Οι γραπτές αρχειακές πηγές αλλά και οι προφορικές μαρτυρίες αναφέρουν ότι στο διάστημα αυτό το μοναστήρι απέκτησε αρκετή έγγεια ιδιοκτησία η οποία περιελάμβανε όλη τη Νοτιοδυτική πεδιάδα του λεκανοπεδίου των Ιωαννίνων.

Η διπλή ονομασία του μοναστηριακού συγκροτήματος του Αγίου Γεωργίου κατά πάσα πιθανότητα προήλθε, από την συγχώνευση των δύο (από τις τρεις μονές) που υπήρχαν τότε στο λόφο Δουρούτη: Του Μοναστηριού της Αγίας Παρασκευής Δουρούτης ή Νιουρούτι και του Μοναστηριού Αγίου Γεωργίου Περιστεράς. Η συγχώνευση των δύο μονών, ως ουσία και επωνυμία, όπως και η συγχώνευση των περιουσιακών τους στοιχείων έγινε το 1902.

Η κατοχή όλων των καλλιεργήσιμων εκτάσεων από το Μοναστήρι δημιουργούσε συχνές διενέξεις και συγκρούσεις με τους ακτήμονες χωρικούς των γύρω χωριών. Οι εδαφικές διεκδικήσεις, οι ληστικές επιδρομές στα παραγμένα χρόνια του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα οδήγησαν το μοναστήρι σε σταδιακή παρακμή που ολοκληρώθηκε με την πυρπόλησή του από τους τούρκους κατά την διάρκεια των πολέμων του 1912 - 1913.

Η δεύτερη περίοδος της ακμής του, συνδέεται με τον Ηγούμενο της Μονής, τον γνωστό Παπαγιάννη, ο οποίος με δραστήριο τρόπο και συχνά ανταγωνιστικό έναντι των ακτημόνων χωρικών, ανακαίνισε το Μοναστήρι και επαύξησε την κτηματική του περιουσία και τα έσοδά του.

Σταδιακά, ένα μέρος της έγγειας ιδιοκτησίας παραχωρήθηκε για την εγκατάσταση των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής. Σ' αυτές τις εκτάσεις δημιουργήθηκαν τα χωριά Μπάφρα και Νεοκαισάρεια.

Ο αγροτικός Νόμος για την απαλλοτρίωση, έναντι αποζημίωσης των μοναστηριακών κτημάτων και απόδοσης στους ακτήμονες, επέφερε αναπόφευκτα μεταβολές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της μονής. Αυτές οι ιδιοκτησιακού τύπου μεταβολές, μαζί με άλλα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα οδήγησαν στην σταδιακή αποδυνάμωση του μοναστηριού σε όλα τα επίπεδα.

Επίσης, η ψήφιση Νόμων για την ίδρυση Πρακτικών Γεωργικών Σχολείων δραστηριοποίησε τους υπεύθυνους εκκλησιαστικούς κύκλους και φορείς και το 1925 ιδρύθηκε το "Πρακτικό Γεωργικό Σχολείο Δουρούτης - Περιστεράς". Παρόμοια ή συναφή σχολεία έγιναν και σε άλλες περιοχές της Ηπείρου. Όμως, σταδιακά τα οικονομικά αδιέξοδα μαζί με άλλους παράγοντες οδήγησαν από το 1934 και εξής στην υπολειτουργία της Σχολής και ουσιαστικά στο κλείσιμό της ήδη από το 1948.

Το 1968 καταργείται η Σχολή και η ακίνητη περιουσία της παραχωρείται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με αποκλειστικό σκοπό την ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων των Πανεπιστημιακών Σχολών στα Ιωάννινα.

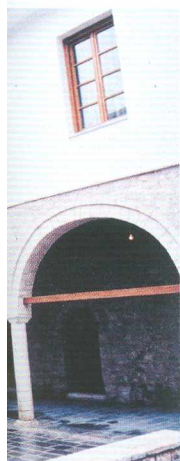
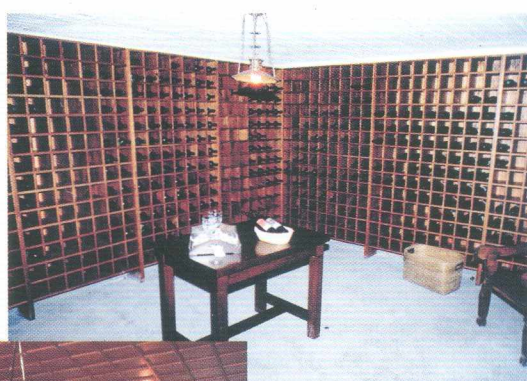
Ιστορικά στοιχεία

Στόχοι

Οι στόχοι του Κέντρου Πολιτισμού συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Να αναπτυχθεί το ευρύτερο συγκρότημα σε πολυδύναμο πολιτιστικό χώρο έτσι ώστε να αποτελέσει πόλο πολιτιστικής δράσης και έκφρασης του πανεπιστημίου αλλά και της πόλης μας.
- Να έχει ένα πολύ - λειτουργικό χαρακτήρα έτσι ώστε να εξυπηρετούνται υψηλής στάθμης διοικητικές και επιστημονικές δραστηριότητες του Ιδρύματος.
- Να αποτελούν οι χώροι του, τόπο συνάθροισης και επικοινωνίας των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας.
- Να είναι σε χρήση οι εκθεσιακοί χώροι, η αίθουσα Η/Υ και τηλεματικής και η Βιβλιοθήκη για την κάλυψη επιστημονικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων.
- Να παρέχει φιλοξενία σε εξέχοντα για την επιστημονική κοινότητα πρόσωπα.
- Να αναδείξει και να αξιοποιήσει το πλούσιο οικολογικό, αρχαιολογικό και πολιτισμικό περιβάλλον του λόφου της Δουρούτης, δημιουργώντας ένα ευρύτερο οικολογικό και πολιτιστικό πάρκο.

Ο λόφος της Δουρούτης και καί' επέκταση η Πανεπιστημιούπολή μας, είναι αναμφίβολα ένας ιδιαίτερος τόπος ο οποίος αξίζει την προσοχή μας αλλά και την περαιτέρω προσπάθεια αξιοποίησής της.

Υπάρχουν ακόμη πολλά μνημεία μεγάλης ιστορικής σημασίας τα οποία χρειάζεται να αναστηλωθούν και να αναδειχτούν. Εκτός από το μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής, υπάρχει ένα μνημείο με την ονομασία "Τα 5 παλικάρια", το οποίο είναι αφιερωμένο στη μνήμη των πεσόντων στρατιωτών κατά τις μάχες της απελευθέρωσης της πόλης των Ιωαννίνων, υπάρχουν τείχη παλαιών πολυβολείων, ακόμη υπάρχει (ανεξερευνήτο) σπήλαιο με πλούσιο υλικό σταλακτιτών και όλα αυτά περιστοιχίζονται από πανέμορφες διαδρομές ιδανικές για πεζοπορία.

Τόσο το Κέντρο Πολιτισμού όσο και τα άλλα μνημεία της Πανεπιστημιούπολης παρά την φυσική τους ομορφιά δεν θα έχουν καμία αξία αν δεν αποκτήσουν ζωή με την ανθρώπινη παρουσία. Την ζωή αυτή οφείλουν να δώσουν πρώτα τα μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας ώστε στη συνέχεια να ενεργοποιηθεί η πόλη μας αλλά και η ευρύτερη περιοχή. Μπορούμε όλοι να βοηθήσουμε και να στηρίξουμε με κάθε τρόπο την προσπάθεια αυτή, αφού ως ακαδημαϊκό περιβάλλον οφείλουμε να προσβέουμε την προστασία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και της ιστορίας του τόπου μας παράλληλα με την πνευματική και επιστημονική δράση.

Τι είναι η Ευρώπη μας;

Η Ευρώπη ως ιδέα, περιεχόμενο και ιστορική συνέχεια

Κατερίνα Σεραφείμ
Υποψήφια Διδάκτορας Τμήματος
Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ του Α.Π.Θ

Η πρώτη με διακριτά χαρακτηριστικά γνωρίσματα "ιδέα της Ευρώπης" με τη δική της ιστορία και έννοια αναδύεται με τη Γαλλική Επανάσταση. Δεν τη διακρίνουμε με σαφήνεια ούτε στις ελληνοκεντρικές απόψεις των αρχαίων Ελλήνων (ο Ηρόδοτος, ο Ισοκράτης, ο Αριστοτέλης διατύπωσαν γενικότερες διακρίσεις, ακόμα και όταν αναφέρονταν σαφέστερα στα ιδιαίτερα πολιτιστικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του ελληνικού και του ευρωπαϊκού κόσμου σε σύγκριση με τον ασιατικό) ούτε στον ελληνιστικό κοσμοπολιτισμό, στην εξάπλωση του χριστιανισμού στον τότε γνωστό κόσμο και στην "οικουμενικότητα" της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Βέβαια, κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη θεμελιώδεις ενοποιητικοί παράγοντες αποτελούσαν το ιδεώδες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Imperium) και η θρησκεία των χριστιανικών λαών, που απάρτιζαν μία οικογένεια, τη "χριστιανοσύνη" (Christianitas). Και οι δύο κινούνταν σε έναν κοινό ιδεολογικό παρονομαστή: την προοπτική της οικουμενικότητας. Άμεση συνέπεια αυτού ήταν το γεγονός ότι οι αντιλήψεις που διαμορφώνονταν για τους λαούς της Γηραιάς Ηπείρου και για τον τρόπο ενοποίησής τους να διαποτίζονται για αιώνες από τον κυρίαρχο αυτό διχισμό. Παρ' όλο που οι ακρωτηριασμοί του Imperium και η αυτονόμηση μεγάλων τμημάτων της Δυτικής Ευρώπης ήταν συνεχείς, ακυρώνοντας έτσι τον οικουμενικό χαρακτήρα τους, η αυτοκρατορική ιδέα θα δεσπόζει στην πολιτική σκέψη και πρακτική τόσο

του Βυζαντίου όσο και της Δύσης, όχι μόνο ως το τέλος του Μεσαίωνα αλλά ως το 17ο αιώνα ως στοιχείο πολιτικής προπαγάνδας.

Η συνείδηση της κοινής χριστιανικής κληρονομιάς και η ρωμαϊκή αυτοκρατορική παράδοση θα αλληλοσυγκρούονται στη διάρκεια του Μεσαίωνα στη συνείδηση των ηγεμόνων και των απλών ανθρώπων, γεγονός που θα οδηγήσει στη διαμόρφωση μιας "εσωτερικής" ενότητας του χριστιανικού μεσαιωνικού κόσμου (Christiana communitas, Christiana societas). Σε αντίθεση μάλιστα με τη βυζαντινή Ανατολή όπου η Ορθοδοξία συνέδεε τους πιστούς σε μια παραδοσιακή κοινότητα πίστης, στη Δυτική Ευρώπη η "Christianitas" δεν περιορίστηκε αυστηρά στο θρησκευτικό της περιεχόμενο: Ήδη από τις αρχές του 5ου αιώνα, ιδιαίτερα από την εποχή του De Civitate Dei (412-426) του Αγίου Αυγουστίνου, το "σώμα των χριστιανών" (Corpus Christianorum) είχε αρχίσει να εξελίσσεται σε μια περισσότερο σύνθετη θρησκευτικοπολιτική κοινότητα. Η κοινότητα αυτή θα αναφέρεται επί αιώνες με την αμφίσημη ονομασία "Respublica Christiana".

Η ιδέα της "Respublica Christiana" ενισχυόταν κατά καιρούς από την προβολή της ανάγκης για αλληλεγγύη μεταξύ των "πιστών" έναντι των "απίστων". Η ανάγκη εκείνη -που εκφραζόταν με τη διάκριση των "christiani" έναντι των "barbari"- αναζωπύρωνε διαρκώς το όραμα της θρησκευτικής ενοποίησης του χριστιανικού κόσμου. Αλλά η αντίληψη για τη χριστιανική ενότητα, τόσο στην

Ανατολή όσο και στη Δύση, ήταν οικουμενικού χαρακτήρα. γι' αυτό και δεν ήταν -και δεν μπορούσε να είναι- "ευρωπαϊκή", αφού δεν συμβιβαζόταν εξ ορισμού με κανενός είδους γεωγραφικούς περιορισμούς και πολιτικές περιχαράκωσεις. Εξάλλου, το πολιτικο-θρησκευτικό ιδεώδες της οικουμενικότητας, το οποίο είχε κληροδοτήσει στο Μεσαίωνα η ρωμαϊκή αυτοκρατορική παράδοση, δεν περιοριζόταν επίσης στο στενό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ηπείρου. απέβλεπε, θεωρητικά τουλάχιστον, στην παγκόσμια επικράτηση.

Κατά τη διάρκεια των μεσαιωνικών χρόνων, ολοκληρώνεται ο εκχριστιανισμός της Ευρώπης. Από τότε η ευρωπαϊκή ταυτότητα παρουσιάζεται μέσα από την χριστιανική ταυτότητα. Αλλά ο Χριστιανισμός δεν γεννήθηκε στην Ευρώπη. Η θρησκεία αυτή προέρχεται από την Ιουδαία, διαδόθηκε πρώτα στη Μικρά Ασία, έπειτα στα παράλια της Μεσογείου και πολύ αργότερα στην Γηραιά Ήπειρο. Οι αραβικές κατακτήσεις είναι εκείνες που εξισλαμίζουν την Ανατολή και τη Βόρειο Αφρική εγκλωβίζουν για αιώνες το Χριστιανισμό στην Ευρώπη. Μπορούμε, λοιπόν, να πούμε ότι αρχικά το Ισλάμ διαμορφώνει την Ευρώπη περιορίζοντάς εκεί τη Χριστιανοσύνη (7ος αιώνας) και ότι στη συνέχεια η Ευρώπη διαμορφώνεται εναντίον του Ισλάμ. Παρ' όλο, όμως, που από τώρα η ευρωπαϊκή ταυτότητα μοιάζει να προβάλλει από τη χριστιανική ταυτότητα, ο Χριστιανισμός δεν είναι ούτε γενεαλογικός ούτε ιδιον της Ευρώπης. Η θρησκεία αυτή που προέρχεται από την Ιουδαία, διαδόθηκε πρώτα στη Μικρά Ασία, έπειτα ένθεν και ένθεν της Μεσογείου και κάλυψε την Ευρώπη πολύ αργότερα. Οι αραβικές κατακτήσεις είναι εκείνες που εξισλαμίζουν την Ανατολή και τη Βόρειο Αφρική, περιόρισαν, εγκλωβισαν και έκλεισαν για αιώνες το Χριστιανισμό στην Ευρώπη. Όπως υποστηρίζει ο Μορέν, "σε ένα πρώτο διάστημα, το Ισλάμ διαμορφώνει την Ευρώπη, εγκλείοντας εκεί τη Χριστιανοσύνη (7ος αιώνας) και ότι σε ένα δεύτερο διάστημα η Ευρώπη διαμορφώνεται εναντίον του Ισλάμ, αναγκάζοντάς το να υποχωρήσει στο Πουατιέ (732 μ.Χ)".

Οι πρώτες χρήσεις της "Europa" με σημασίες που εμπεριέχουν πολιτικό περιεχόμενο και όχι γεωγραφικό εντοπίζονται τον 8ο μ.Χ αιώνα στην καρολιδεια αυτοκρατορία. Παλαιότερη πηγή αποτελεί ένα χρονικό του Ισιδώρου του Νεότερου από το Badajoz του 794, όπου γίνεται μνεία σε ένα αξιοσημείωτο γεγονός της ιστορίας της μεσαιωνικής Ευρώπης: τη νίκη του Καρόλου Μαρτελλού στο Poitiers το 732 εναντίον των Αράβων. Περιγράφοντας ο Ισπανός χρονικογράφος με συντομία τη μάχη, χαρακτηρίζοντας τους άνδρες του Μαρτελλού, που είχαν στρατολογηθεί από διάφορες χώρες, ως "Europeenses". Τριάντα χρόνια μετά τη μάχη, ο ίδιος γράφει: "Βγαίνοντας το πρωί από τα σπίτια τους οι Ευρωπαίοι αντικρίζουν τις καλοστημένες σκηνές των Αράβων".

Η χρήση, λοιπόν, του όρου "Ευρώπη" έγινε συχνότερη στα χρόνια του Καρλομάγνου (768-814 μ.Χ). Η δημιουργία της αυτοκρατορίας του και η προσπάθειά του να καλλιεργήσει την αίσθηση της ενότητας μεταξύ των υπηκόων του

ώθησε πολλούς πρώιμους ιστορικούς να θεωρούν τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο ως το "σημείο γέννησης της Ευρώπης". Ο Φράγκος μονάρχης αποκαλείται "ο σεβαστός αρχηγός της Ευρώπης" (*Europae veneranda apex*) και "βασιλιάς, πατέρας της Ευρώπης" (*rex, pater Europae*) και η επικράτειά του αντιπροσωπεύει, τον 9ο αιώνα, ολόκληρη σχεδόν τη Δυτική Ευρώπη (*tota occidentalis Europae*). Οι χαρακτηρισμοί αυτοί υποδηλώνουν ότι η "Europa" των καρολιδών δεν αντιστοιχούσε πια στα προγενέστερα ευρύτερα ρωμαιο-αυτοκρατορικά σχήματα. Πάντως, η χρήση του "Europa", τόσο στο χρονικό του Ισιδώρου όσο και στους τίτλους του Καρλομάγνου και των διαδόχων του, δεν αποτελεί ένδειξη για τη συνειδητοποίηση κάποιας ιδιαίτερης "ευρωπαϊκής ταυτότητας" αλλά παραμένει ακόμα γεωγραφικός όρος. Η ιδεολογική, λοιπόν, βάση για τη συνένωση ποικίλων λαών που συμπεριλάμβανε η επικράτεια του Καρλομάγνου δεν θα πρέπει να συνδεθεί με την "ευρωπαϊκότητα" αλλά με τη χριστιανική και ρωμαϊκή "οικουμενικότητα". Βέβαια, πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι το βασίλειο του Καρλομάγνου συνέπιπτε, με απόλυτη σχεδόν ακρίβεια, γεωγραφικά με την "Ευρώπη των έξι" που συγκροτήθηκε τη δεκαετία του '50.

Παρά το γεγονός ότι η καρολιδεια αυτοκρατορία αναφέρεται ως η "πρώτη ενωμένη Ευρώπη", ενείχε κάποιους περιορισμούς όσον αφορά στην ευρωπαϊκή ενότητα. Καταρχήν, οι Φράγκοι δεν είχαν υπό τον έλεγχό τους ολόκληρη την Ευρώπη και η αίσθηση της ενότητας που επεδίωκαν να επιβάλλουν -πολλές φορές και με βίαια και βάρβαρα μέσα- δεν ήταν η ευρωπαϊκή ενότητα με το ουσιαστικό νόημα της λέξης. Επίσης, η Ιβηρική Χερσόνησος, η Βρετανία, η Σκανδιναβία, τα ανατολικά τμήματα της κεντρικής Ευρώπης και τα Βαλκάνια παρέμειναν εκτός της φραγκικής επικράτειας. Το πιο καίριο σημείο, όμως, είναι ότι ο Καρλομάγνος κατόρθωσε να δημιουργήσει μια αυτοκρατορία ενώνοντας διάφορους λαούς αλλά ταυτόχρονα καλλιεργήσε έναν δυισμό και μια διχοτόμηση με την ευρύτερη ευρωπαϊκή έννοια, με αποκορύφωμα το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, Ανατολικής και Δυτικής (Ορθόδοξης και Καθολικής). Θα ήταν, λοιπόν, υπερβολή να θεωρηθεί το βασίλειο του Καρλομάγνου ως η αφετηρία της ευρωπαϊκής σύγκλισης. Με άλλα λόγια, η ιδεολογική βάση για τη συνένωση των ποικίλων λαών που συμπεριλήφθηκαν στην καρολιδεια επικράτεια δεν θα πρέπει να συσχετιστεί με την "ευρωπαϊκότητα" αλλά με τη χριστιανική και ρωμαϊκή "οικουμενικότητα", καθώς ο ίδιος επιχείρησε να τις εξισώσει και να γίνει αυτός που θα συνεχίσει τη δυτική χριστιανο-ρωμαϊκή παράδοση.

Μόλις το 14ο αιώνα η λέξη "Ευρώπη" άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως από έναν μεγάλο αριθμό διανοουμένων και συγγραφέων. Από εδώ και στο εξής η Ευρώπη ταυτίζεται με τη Χριστιανοσύνη -δηλαδή Ευρωπαίοι είναι όσοι ενστερνίζονταν το Χριστιανισμό- ενώ εμφανή πλέον είναι τα φαινόμενα της οικονομικής ύφεσης, της κοινωνικής αναταραχής και γενικότερα της πολιτικής και θρησκευτικής κρίσης που θα κυριαρχούν

στο προσκήνιο ως το τέλος του 15ου αιώνα. Έπειτα από το θάνατο του Καρλομάγνου, η ιδέα της Χριστιανοσύνης απορροφά την ιδέα της Ευρώπης και οι δικασμοί της Χριστιανοσύνης τη διαλύουν.

Παρ' όλο, όμως, που από τώρα η ευρωπαϊκή ταυτότητα μοιάζει να προβάλλει από τη χριστιανική ταυτότητα, ο Χριστιανισμός δεν είναι ούτε γενεαλογικός ούτε ιδιον της Ευρώπης. Η θρησκεία αυτή που προέρχεται από την Ιουδαία, διαδόθηκε πρώτα στη Μικρά Ασία, έπειτα ένθεν και ένθεν της Μεσογείου και κάλυψε την Ευρώπη πολύ αργότερα. Οι αραβικές κατακτήσεις είναι εκείνες που εξισλαμίζουν την Ανατολή και τη Βόρειο Αφρική, περιορίζουν, εγκλωβίζουν και έκλεισαν για αιώνες το Χριστιανισμό στην Ευρώπη. Όπως υποστηρίζει ο Μορέν, "σε ένα πρώτο διάστημα, το Ισλάμ διαμορφώνει την Ευρώπη, εγκλείοντας εκεί τη Χριστιανοσύνη (7ος αιώνας) και ότι σε ένα δεύτερο διάστημα η Ευρώπη διαμορφώνεται εναντίον του Ισλάμ, αναγκάζοντάς το να υποχωρήσει στο Πουατιέ (732 μ.Χ)".

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η ενότητα και η ιδέα ενός ενοποιημένου κράτους προερχόταν από δύο πηγές στη μεσαιωνική Ευρώπη: από τη μία πλευρά την ιδέα μιας χριστιανικής κοινότητας και από την άλλη πλευρά την κληρονομιά της "οικουμενικότητας" της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Για το λόγο αυτό εν μέρει, η χρήση του όρου "Ευρώπη" έπαιρνε διάφορες μορφές. Αναφερόμενοι στην ενότητα της ηπείρου, ορισμένοι συγγραφείς εννοούσαν την πολιτική ενότητα, άλλοι την πνευματική ενότητα, αυτή των διανοουμένων. Για πολλούς, η Ευρώπη σήμαινε την ενότητα του χριστιανικού κόσμου, ταυτιζόταν με το Χριστιανισμό, ενώ για κάποιους αποτελούσε μια γεωγραφική ολότητα. Παράλληλα, η αίσθηση της ενότητας ήταν λανθάνουσα στη συμπεριφορά και στις πράξεις των Ευρωπαίων απέναντι στον εξωτερικό εχθρό, για παράδειγμα απέναντι στο Ισλάμ, στους Μογγόλους ή τους Τούρκους. Κανένα, δηλαδή, από τα συμφέροντα εντός της επικράτειας της Γηραιάς Ηπείρου δεν συνιστούσε επαρκές κίνητρο που θα ωθούσε προς μία ευρωπαϊκή σύγκλιση.

Από το 12ο μ.Χ αιώνα, ο όρος "Ευρώπη" αποκτά νέες διαστάσεις. Αντί για μια περιορισμένη έννοια, επικράτησε μια ευρύτερη αντίληψη της "χριστιανικής οικουμενικότητας" που ταίριαζε καλύτερα στις ανάγκες της Εκκλησίας. Ετυμολογικά, η "Ευρώπη" δεν περιείχε κάποιο συναισθηματικό βάρος σε αντίθεση με τη Χριστιανοσύνη. Οι γεωγράφοι, όμως, εξακολουθούσαν να χρησιμοποιούν τον όρο με το προγενέστερο περιεχόμενό του.

Αν κάποιο είδος ενότητας ενυπήρχε στη μεσαιωνική Ευρώπη, μάλλον αφορούσε περισσότερο το πολιτισμικό παρά το πολιτικό επίπεδο. Κοινοί παρονομαστές ήταν οι παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα -όπως τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, ο φεουδαλισμός και η κουλτούρα των ιπποτών. Ο μοναχός Bartholomaeus Anglicus έγραφε το 13ο αιώνα ότι όπως τα παλιά χρόνια η πόλη των Αθηνών ήταν η μητέρα των γραμμάτων και των τεχνών, η τροφός των φιλοσόφων και όλων των επιστημών, έτσι ήταν το

Παρίσι τότε (το 13ο αι. μ.Χ) όχι μόνο για τη Γαλλία αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη. Η ευρωπαϊκή ενότητα που επικρατούσε κατά το Μεσαίωνα προερχόταν κατά κύριο λόγο από την "οικουμενικότητα της Χριστιανοσύνης" παρά από κοινές αποδεκτές πολιτικές απόψεις. Αντιπροσωπευτική είναι η σύνοψη του Bartlett για την "ευρωπαϊκότητα" της Ευρώπης: "Ός το 1300 η Ευρώπη υπήρχε ως μία αναγνωρίσιμη πολιτισμική ολότητα. Αυτό μπορούσε να περιγραφεί με περισσότερους από έναν τρόπους αλλά κάποια κοινά χαρακτηριστικά της πολιτισμικής της όψης ήταν οι άγιοι, τα ονόματα, τα νομίσματα, οι καταστατικοί χάρτες, οι εκπαιδευτικές πρακτικές... Περί τα τέλη της μεσαιωνικής περιόδου, οι ονομασίες της Ευρώπης και οι κουλτούρες της ήταν περισσότερο ομοιόμορφες από ποτέ. Οι ηγέτες της Ευρώπης κατασκεύαζαν νομίσματα και εξαρτιόνταν από την Ανώτατη Δικαστική Αρχή. Οι γραφειοκράτες της Ευρώπης μοιράζονταν την κοινή εμπειρία μιας ανώτερης εκπαίδευσης. Αυτό ήταν ο εξευρωπαϊσμός της Ευρώπης".

Τον 14ο αιώνα, ο Χριστιανισμός "θριαμβεύει", εκδιώκοντας τα υπόλοιπα θρησκευτικά και μαζί τους κάθε αμφιβολία και αίρεση εναντίον του. Αξιοσημείωτο γεγονός εκείνης της εποχής αποτελούν οι Σταυροφορίες. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι οι Σταυροφόροι θεωρούν τον εαυτό τους αλλά και θεωρούνται από τους Βυζαντινούς και τους Μωαμεθανούς όχι ως Ευρωπαίοι αλλά ως Φράγκοι. Πράγματι, δεν είναι η Ευρώπη που επιχειρεί μια πρώτη εξωτερική αποίκηση. Είναι ο Χριστιανισμός που επιδιώκει να επιστρέψει στις ρίζες του. Βέβαια, κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών, λαμβάνουν χώρα πολιτισμικές επιδράσεις που κατευθύνονταν από τους εξευγενισμένους Άραβες προς άκαμπτους Φράγκους ιππότες.

Ο 15ος αιώνας και οι Νεότεροι Χρόνοι διαχωρίζουν την Ευρώπη από το Χριστιανισμό. Συγκεκριμένα, διαδίδεται η Χριστιανοσύνη στην Αμερική και η λαϊκή σκέψη στην Ευρώπη. Επομένως, μόνο η μεσαιωνική Ευρώπη μπορεί να ταυτιστεί με το Χριστιανισμό. Εντούτοις, όμως, και αυτή δεν παύει να είναι ετερογενής και διασπασμένη. Η θρησκεία που την ενώνει ταυτόχρονα τη διαιρεί. Ας μην ξεχνάμε ότι το χωρισμό μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Αυτοκρατορίας ακολουθεί το οριστικό σχίσμα μεταξύ Ορθοδοξίας και Καθολικισμού. Την ίδια εποχή, σημειώνονται ανακατατάξεις και ξεσπάσματα που σηματοδοτούν την εμφάνιση της εκρηκτικής Ευρώπης. Είναι για το ξέσπασμα της Μεταρρύθμισης σε συνδυασμό με τη διάδοση των ιδεών, που ευνοείται από την ανακάλυψη της τυπογραφίας. Είναι το ξέσπασμα της Αναγέννησης μεταξύ Πίστης, Θρησκείας και Ανθρωπισμού. Είναι το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ξέσπασμα και η δημιουργία των Εθνικών Κρατών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όρος "Ευρώπη", ο οποίος από το 15ο αιώνα και έπειτα άρχισε να απομακρύνεται από την έννοια της Χριστιανοσύνης, χρησιμοποιήθηκε κατά τους νεότερους χρόνους με βάση το ακόλουθο τρίπτυχο:

A. Για να εμφυσήσει στους Ευρωπαίους την αίσθηση

ότι συναντήσουν, συμμετέχουν και μοιράζονται έναν κοινό πολιτισμό αλλά ταυτόχρονα και για να θωρακιστούν έναντι εξωθεν απειλών, κυρίως έναντι των Τούρκων.

Β. Οι Ευρωπαίοι ταξιδιώτες ήταν πεπεισμένοι, έπειτα από τις περιπλανήσεις τους σε όλον τον κόσμο, για την ανωτερότητα του ευρωπαϊκού πολιτισμού συγκρινόμενοι με τους πολιτισμούς των άλλων ηπείρων.

Γ. Οι διαφορές μεταξύ των διαφόρων πολιτικών κομμάτων και φατριών που γεννήθηκαν στην Ευρώπη τόνιζαν την άμεση ανάγκη για ύπαρξη ενότητας και ασφάλειας στη Γηραιά Ήπειρο.

Κατά τον 16ο και 17ο αιώνα, το Εθνικό Κράτος γίνεται απόλυτος άρχων απέναντι σε κάθε αρχή που θα ήθελε να είναι ανώτερη από αυτό. Ο Λόγος του κράτους υπερβαίνει στο εξής την υπερεθνική θρησκεία και το κράτος επιπυχάνει να θέτει συχνά υπό την εξουσία του μια Εκκλησία, η οποία έχει τη τάση να ταυτίζεται με το έθνος, κυρίως στην Ευρώπη της Μεταρρύθμισης. Χαρακτηριστικό είναι ότι η γενίκευση του όρου Ευρώπη, σε βάρος του όρου Χριστιανοσύνη, αντιστοιχεί ακριβώς στην πλήρη ηγεμονία των Εθνικών Κρατών. Έτσι από τον 16ο μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα, τα Εθνικά Κράτη καταλαμβάνουν την ευρωπαϊκή σκηνή, όχι μόνο απομακρύνοντας κάθε ελπίδα μιας αυτοκρατορικής ή θεοκρατικής παλινόρθωσης, μα και κατορθώνοντας να εμποδίσουν κάθε ηγεμονία ενός μόνο κράτους επί της Ευρώπης.

Με πολύ εύστοχο τρόπο ο Εντγκάρ Μορέν σημειώνει ότι "η σύγχρονη Ευρώπη διαμορφώνεται χάνοντας τον Αρχαίο Κόσμο (πώση του Βυζαντίου 1453), ανακαλύπτοντας το Νέο Κόσμο (1492) και αλλάζοντας τον Κόσμο (Κοπέρνικος 1473-1543)... Η σύγχρονη Ευρώπη ξεπηδά από τη μεταμόρφωση κι αρχίζει το πέταγμά της πάνω στον Κόσμο, όπως ένα φτερωτό έντομο που βγαίνει από μια χρυσαλλίδα. Αυτό που κυοφορούσε το τέλος του Μεσαίωνα παίρνει νέα μορφή και νέα δύναμη. Είναι τα μοναρχικά κράτη, ο ασιτισμός στις πόλεις, ο εμπορικός, χρηματιστικός και ήδη βιομηχανικός καπιταλισμός. Η μεσαιωνική Ευρώπη εμπεριείχε ήδη διασπάσεις και ρήξεις. Η σύγχρονη Ευρώπη αναπνάζει τη Χριστιανοσύνη και διαμορφώνεται με αυτό και μέσα σε αυτό το ξέσπασμα".

Πρόκειται για το ξέσπασμα της Μεταρρύθμισης, το ξέσπασμα της Αναγέννησης μεταξύ Πίστης και Λόγου, Θρησκείας και Ανθρωπισμού, είναι το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό ξέσπασμα, είναι το ξέσπασμα της Ευρώπης σε εθνικά κράτη. Η γενίκευση του όρου "Ευρώπη" σε βάρος του όρου "Χριστιανοσύνη" αντιστοιχεί ακριβώς στην πλήρη ηγεμονία των εθνικών κρατών. Παραδόξως, κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα, η έννοια "Ευρώπη" ενώνει μια ήπειρο τεμαχισμένη σε κράτη που σχεδόν αδιάλειπτα διεξάγουν πολέμους μεταξύ τους. Αντιστοιχεί, δηλαδή, στην εποχή που συζευγνύει τις εθνικές ηγεμονίες, τους πολέμους, το Δίκαιο των ανθρώπων, την ισορροπία των δυνάμεων. Οι πόλεμοί της εμποδίζουν κάθε ενοποιητική ηγεμονία και συντηρούν τον πολυκεντρισμό. "Όταν, όμως, τα Εθνικά Κράτη μετατραπούν σε Έθνη-Κράτη, όταν οι πόλεμοι γίνουν

μαζικοί και ολότελα εθνικοί, όταν οι πρόοδοι στον εξοπλισμό επιτρέψουν τις εκατόμβες σε μεγάλη κλίμακα, τότε λοιπόν η Ευρώπη θα φθάσει στο απόγειό της και θα βυθιστεί στην άβυσσο".

Η επαναστατική Γαλλία του 18ου αιώνα είναι το πρώτο ολοκληρωμένο μοντέλο Έθνους-Κράτους. Έκτοτε, το Έθνος-Κράτος καθίσταται ταυτόχρονα η πηγή, η βάση και η έδρα μιας νέας θρησκείας καθαρά σύγχρονης. Το Έθνος-Κράτος μεταβάλλεται σε μυθική κοινότητα, όπου οι πολίτες γίνονται τα "παιδιά της πατρίδας", αδελφωμένοι και ασπάζόμενοι την ίδια θρησκεία. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι με αφετηρία αυτό το μυθικό, συναισθηματικό και θρησκευτικό σύμπλεγμα αναπτύσσεται το ισχυρότατο συναίσθημα της Πατρίδας- Οίκου και ότι με απαρχή την εθνική αδελφούνη μπόρεσε να ξεπηδήσει η ιδέα του "κοινού αίματος", η οποία κατά γράμμα έγινε πολλές φορές ρατσιστική.

Μέσα στο Έθνος-Κράτος, το άτομο βρίσκει το θεμέλιο της ταυτότητάς του, ταυτόχρονα στο οικογενειακό, εθνικό του περιβάλλον και στη μυθολογική-πραγματική συγγένεια προς το Έθνος του. Συγχρόνως, η ιστορική απειλή του εχθρού παίζει έναν αποφασιστικό ρόλο στην αποκρουστικότητα και την έξαρση της εθνικής ταυτότητας. Συνδέει την ύπαρξη του Έθνους με αυτήν του πολίτη στις σχέσεις ζωής, θανάτου, ελευθερίας και υποδούλωσης.

Για το Ναπολέοντα, η ιδανική Ευρώπη είναι η "Γαλλική Ευρώπη". Κατά την άποψή του, η Γαλλία μπορούσε να ηγηθεί των υπολοίπων εθνών-κρατών, γεγονός που θα μετέτρεπε την Ευρώπη σε ομοσπονδιακό κράτος της ή σε τμήμα της ανερχόμενης γαλλικής αυτοκρατορίας. Το Παρίσι θα γινόταν η μητρόπολη της Ευρώπης και η γαλλική η κυρίαρχη εθνικότητα. Η κοσμοπολίτικη Ευρώπη θα ήταν υποταγμένη στο γαλλικό πολιτισμό. Αυτή η εξομείωση της Γαλλίας με την Ευρώπη θεωρήθηκε από τους διανοούμενους του 18ου αιώνα ένα πρωτόγνωρο φαινόμενο καθώς η Γαλλία αντιπροσώπευε τον πολιτισμό και το ευρωπαϊκό ιδεώδες par excellence. Στα τέλη του 18ου αιώνα, αυτή η φιλογαλλική ευφορία προκάλεσε γενικευμένη αντίδραση σε ό,τι σχετιζόταν με τη συγκεκριμένη χώρα, κυρίως με τη γλώσσα και τον πολιτισμό, ιδιαίτερα στις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία και τη Βρετανία. Το όνειρο του Ναπολέοντα για μια ενωμένη Ευρώπη υπό την ηγεμονία της Γαλλίας δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Εξόριστος στο νησί της Αγίας Ελένης το 1816, παραδέχθηκε με πικρία ότι τα ιδανικά του δεν ήταν τίποτε άλλο από ένα ευχάριστο όνειρο, μια ουτοπία την εποχή που ο εθνικισμός, οι συντηρητικές αρετές και η αδιαφορία ήταν φαινόμενα διαδεδομένα στην Ευρώπη.

Η ευρωπαϊκή "ισορροπία" του 18ου αιώνα ανατρέπεται κατά τη διάρκεια του 19ου. Την μοναρχία ελέω Θεού διαδέχονται οι συνταγματικές μοναρχίες και οι δημοκρατίες, ενώ έκδηλος είναι ο πολλαπλασιασμός των ευρωπαϊκών Εθνών-Κρατών και η γενικευμένη αφύπνιση των υπόδουλων εθνοτήτων που αποδίδουν στη χειραφέτησή τους. Είναι, λοιπόν, φανερό ότι η Ευρώπη του 19ου αιώνα αποτελεί το μεγαλύτερο επιθετικό παράγοντα των Νεότερων Χρόνων.

Οι σαρωτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα σηματοδότησαν τη λήξη μιας περιόδου για την Ευρώπη, όπου η Γηραιά Ήπειρος αντιμετωπιζόταν ως μια πολιτισμική και πολιτική ολότητα με κοινή ιστορική και πνευματική κληρονομιά. Αυτή, όμως, η θεώρηση της Ευρώπης δεν είχε κάποια λογική βάση, γεγονός που έγινε αντιληπτό κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Αντιθέτως, άρχισε να επικρατεί μία νέα αντίληψη που δεν είχε τις ρίζες της στο ιστορικό παρελθόν.

Κάτω από την επίδραση των δημοκρατικών ιδεωδών που εμφανίστηκαν γύρω στο 1840, επήλθε μια σημαντική αλλαγή στην ιστορική αντίληψη για την ιδέα της Ευρώπης. Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα η καταγωγή της σύγχρονης Ευρώπης ήταν αναπόφευκτα συνδεδεμένη με την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Η επικράτηση του Χριστιανισμού θεωρήθηκε το εναρκτήριο σημείο του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Χρειάστηκε το 1846 ένας Άγγλος τραπεζίτης, ο George Grote (1794-1871), να εκδώσει σε βιβλίο την ελληνική ιστορία, γεγονός που προκάλεσε την επανεκτίμηση των θεωριών για την προέλευση της Ευρώπης. Τώρα πια η Αθηναϊκή Δημοκρατία εκλαμβάνονταν ως το λίκνο του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ο Grote ήταν ο πρώτος που επεσήμανε τη συμβολή της αρχαίας Αθήνας στην εγκαθίδρυση ενός δημοκρατικού προτύπου. Σημαντική στο σημείο αυτό είναι η επισήμανση του Pim den Boer ότι καθώς οι καιροί χαρακτηρίζονται από μια προσπάθεια πολιτικού εκδημοκρατισμού, θα ήταν χρήσιμο να εκτείνουμε την ιστορία της Ευρώπης στο απώτερο παρελθόν και να θέσουμε τα ιδεώδη της δημοκρατίας και της ελευθερίας που αναπτύχθηκαν στην αρχαία Ελλάδα ως το σημείο απαρχής της Ευρώπης.

Παράλληλα, την ίδια εποχή εμφανίζεται και διαδίδεται ευρέως η έννοια του ευρωπαϊκού πολιτισμού ως ανώτερου σε σχέση με τους πολιτισμούς των άλλων ηπείρων, ενώ το ζήτημα της "ευρωπαϊκότητας" αποτελούσε το αγαπημένο αντικείμενο των διανοούμενων. Παράλληλα, η γένεση των εθνών-κρατών, που δρούσαν ως ανεξάρτητες πολιτικές οντότητες, δεν άφηνε πολλά περιθώρια για τη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής πορείας. Η ιδέα της οικονομικής σύγκλισης, της δημιουργίας μιας κοινότητας εθνών, περιφερειών και ανθρώπων, άρχισε πια να κερδίζει έδαφος καθώς το ενδεχόμενο μιας οικονομικής συμμαχίας ήταν για τους ηγέτες ελκυστικό. Παρ' όλα αυτά, η ιδέα αυτή παρέμεινε λανθάνουσα κατά το 19ο και στις αρχές του 20ου αιώνα αλλά αναζωπυρώθηκε στα χρόνια που ακολούθησαν το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, χαράζοντας το δρόμο για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Όπως επισημαίνει ο Thompson, η Ευρώπη παρέμεινε ως ιδέα

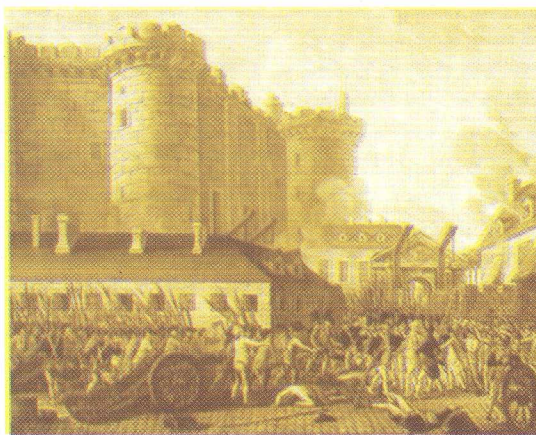
μόνο στα χαρτιά και συνέχισε να είναι μια κοινότητα που στηρίχθηκε στη διαφορετικότητα. Η ευρωπαϊκή "ισορροπία" του 18ου αιώνα παρεκτρέπεται κατά τη διάρκεια του 19ου. Την μοναρχία της Θείας δικαιοσύνης διαδέχονται οι δημοκρατικές μοναρχίες και οι δημοκρατίες, ενώ έκδηλος είναι ο πολλαπλασιασμός των ευρωπαϊκών Εθνών-Κρατών και η γενικευμένη αφύπνιση των υπόδουλων εθνοτήτων αποβλέπουν στη χειραφέτησή τους. Είναι, λοιπόν, φανερό ότι η Ευρώπη του 19ου αιώνα αποτελεί το μεγαλύτερο επιθετικό παράγοντα των Νεότερων Χρόνων.

Ο εκβιομηχανισμός της Ευρώπης κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα επέφερε ριζικές αλλαγές και συνέβαλε στη δημιουργία και την καταστροφή ενός αισθήματος "ευρωπαϊκότητας". Από τη μια πλευρά, η ανάπτυξη των

μέσων επικοινωνίας καθώς και η καθιέρωση ενός πληρέστερου εκπαιδευτικού συστήματος που οδήγησε ένα μεγάλο αριθμό ατόμων σε μια αρτιότερη γνώση της γεωγραφίας και της πολιτικής της Ευρώπης. Από την άλλη πλευρά, το περιεχόμενο της "ευρωπαϊκότητας" υποτιμήθηκε καθώς ο εκβιομηχανισμός συνδέθηκε άμεσα με τη διαδικασία οικοδόμησης των εθνών, γεγονός που δεν οδήγησε σε μια σταθερότητα στην Ευρώπη

αλλά αντιθέτως συνετέλεσε στη γέννηση του εθνικισμού και των επιπτώσεων που τον ακολούθησαν. Ο 20ος αιώνας σηματοδοτείται από ολέθριες πολεμικές συγκρούσεις και ανακατατάξεις, οι οποίες διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής συνείδησης και ταυτότητας καθώς και στη συγκρότηση της ενιαίας Ευρώπης. Τα Έθνη-Κράτη μπορεί, τώρα πια, να διαθέτουν μια ενότητα, εντούτοις, όμως, χαρακτηρίζονται από εθνική, οικονομική και πολιτιστική ετερογένεια.

Στο πολιτικό επίπεδο, οι τάσεις αυτές εκφράστηκαν στο εσωτερικό της Ευρώπης με τη μορφή ενός κραυγαλέου εθνικιστικού σωβινισμού και με τη μορφή ιμπεριαλισμού. Ο νέος ευρωπαϊκός διεθνισμός των διανοούμενων και των σοσιαλιστών αποτελούσε στην ουσία προνόμιο μιας μικρής μειοψηφίας. Με άλλα λόγια, από το 1914 ως το 1945, η έννοια της Ευρώπης ως ολότητα, με κύριο χαρακτηριστικό την ενότητα, άρχισε να διαβρώνεται, προετοιμάζοντας το έδαφος για το ξέσπασμα των δύο παγκοσμίων πολέμων και τις καταστροφικές τους συνέπειες. Πριν, λοιπόν, από τη Γαλλική Επανάσταση, ο όρος Ευρώπη χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για να προσδιορίσει γεωγραφικά την ήπειρο. Κατά τους αρχαιοελληνικούς χρόνους, είχε συσχετιστεί με την έννοια της ελευθερίας, τον 15ο αιώνα με τη Χριστιανοσύνη, τον 16ο αιώνα με την "πολιτική της ισορροπίας των δυνάμεων" και τον 18ο αιώνα με τον πολιτισμό. Αυτοί, όμως, οι συσχετισμοί δεν μπορούν να θεωρηθούν

σταθεροί και χρονικά αμετάβλητοι. Μάλλον πρόκειται για χρονικούς και εννοιολογικούς προσδιορισμούς που εισάγονται κατά καιρούς στο δημόσιο διάλογο σχετικά με την Ευρώπη σε διάφορα ιστορικά επίπεδα. Έπειτα από τη Γαλλική Επανάσταση και τις τεράστιες αλλαγές που επέφερε στο πολιτικό, κοινωνικό και ιδεολογικό επίπεδο, εκ των πραγμάτων επικράτησε η άποψη να αντιμετωπίζονται τα φαινόμενα και οι αντιλήψεις ως προϊόντα της ιστορικής εξέλιξης. Η ιστορική αυτή θεώρηση χρησιμοποιήθηκε τόσο για να υπερασπιστεί παραδοσιακές ευρωπαϊκές αξίες και το status quo όσο και για να ενθαρρύνει το μέλλον και τις νέες προοπτικές που διανοίγονταν για τη Γηραιά Ήπειρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάδυση μιας ισχυρής Ευρωπαϊκής Ιδέας, προς τα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα, συνδέεται με αλλαγές στην ερμηνεία της ιστορίας και των εννοιών της κουλτούρας και του πολιτισμού, πολλές φορές κάτω από την επίδραση των εθνικιστικών κινημάτων που αναπτύχθηκαν.

Η ερμηνεία των όρων "κουλτούρα" και "πολιτισμός" συνδέονται άμεσα με την αντίληψη που επικράτησε για την Ευρώπη από το 1914 ως το 1945. Άμεσο επακόλουθο του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και της Ρωσικής Επανάστασης ήταν να εμφανίζεται η Ευρώπη ως ένας πολιτισμός που διέρχεται κρίση: οι παλιές αξίες θρυμματίστηκαν, ενώ η πολιτική και η κοινωνία έμοιαζαν να ακουμπούν σε σαθρά θεμέλια. Μέσα σε αυτό το κλίμα, οι διανοούμενοι προέβαλαν διαφορετικά οράματα για μία "νέα Ευρώπη", παρόλο που ο εθνικισμός της παλαιάς Ευρώπης εξακολουθούσε να κυριαρχεί στην πολιτική σκέψη.

Στα χρόνια που ακολούθησαν αμέσως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με τον εθνικισμό να υπόκειται σε διαρκή αμφισβήτηση και με τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση να κυριαρχούν στην πολιτική και ιδεολογική σκηνή, παρατηρούνται κινήσεις προς την κατεύθυνση της οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας στη Δυτική Ευρώπη. Πρόκειται για τις πρώτες προσπάθειες προς την ευρωπαϊκή σύγκλιση, με την έννοια της ουσιαστικής συμμετοχής των κρατών και όχι απλώς με τη διακήρυξη ιδεαλιστικών σχεδίων για την Ευρώπη. Για πρώτη φορά τίθενται επί τάπητος ζητήματα όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ο ρόλος των εθνικών κρατών στη σύγχρονη Ευρώπη, η ευρωπαϊκή ταυτότητα, η κοινή συνείδηση και η σύγχρονη ερμηνεία της "ιδέας της Ευρώπης".

Αξιοσημείωτο είναι ότι από τους αρχαιοελληνικούς χρόνους μέχρι σήμερα, η ιδέα της Ευρώπης εκτείνεται σε δύο επίπεδα και περιστρέφεται γύρω από δύο ευρεία θέματα: από τη μία πλευρά "η Ευρώπη και οι άλλοι" - όπου ο όρος "άλλοι" αναφέρεται στους Ασιάτες, τους Τούρκους, τους Ρώσους και τους Αμερικανούς, λειτουργώντας σε αντιπαράθεση- και από την άλλη, η Ευρώπη αντιμετωπίζεται ως μία "κοινοπολιτεία εθνών", ως μία Ευρώπη που μοιράζεται κοινές πολιτικές, κοινωνικές και θρησκευτικές αξίες, ως μία Ευρώπη που χαρακτηρίζεται από μία ομοιογένεια μέσα στην ποικιλομορφία της. Καθώς προχωρούμε στον 21ο αιώνα, όλες οι παλιές

ταύσεις της Ευρώπης, όπως ο γεωγραφικός προσδιορισμός, η εξίσωση με την πολιτική ελευθερία, ο συσχετισμός με τη Χριστιανοσύνη, η σύνδεση με την κουλτούρα και τον πολιτισμό, όλες ενώνονται με μία σύγχρονη σχέση.

Πολύ εύστοχα ο Μορέν ορίζει τη σύγχρονη Ευρώπη ως τον καρπό μιας μεταμόρφωσης και δεν έχει παύσει να ζει διαρκώς η ίδια μεταμορφώσεις: "από την Ευρώπη των Κρατών στην Ευρώπη των Εθνών-Κρατών, από την Ευρώπη της "balance of powers" στην Ευρώπη της εκρυθμίας και της παρεκτροπής, από την εμπορική Ευρώπη στη βιομηχανική Ευρώπη, από την Ευρώπη του Απογείου στην Ευρώπη της Αβύσσου, από την Ευρώπη κυρίαρχο του κόσμου στην υπό κηδεμονία επαρχία Ευρώπη. Η ταυτότητά της, κατ' αυτόν τον τρόπο, δεν ορίζεται ενάντια στις μεταμορφώσεις, αλλά μέσα στις μεταμορφώσεις".

Σε γενικές γραμμές, ο ορισμός της Ευρώπης που επικρατεί στις μέρες μας είναι "ενότητα μέσα στην πολυμορφία". Η Ευρώπη παρουσιάζεται ως η ήπειρος που δεν υπέκυψε ποτέ σε ένα και μόνο ηγέτη, που δεν ενδόθηκε έναν και μοναδικό πολιτισμό αλλά που βρίσκεται σε μία διαρκή συζήτηση σχετικά με τις ρίζες της, τις αξίες της και τον πολιτισμό της. Με άλλα λόγια, είναι ένας ζωντανός οργανισμός σε συνεχή μεταβολή και εγρήγορση. Για το λόγο αυτό, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι διαθέτει ένα σταθερό πυρήνα, μια συγκροτημένη, διαμορφωμένη και αμετάβλητη πολιτιστική ταυτότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιωάννης Κ. Χασιώτης, Αποζητώντας την ενότητα στην πολυμορφία: Οι απαρχές της ευρωπαϊκής ενότητας από το τέλος του Μεσαίωνα ως τη Γαλλική Επανάσταση, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1999.
2. Kevin Wilson & Jan van der Dussen, The history of the idea of Europe, Essay 1 "Europe to 1914: The making of an idea- The identification of Europe with Christendom", Routledge, London 1996.
3. Heikki Mikkeli, Europe as an idea and an identity, κεφ. 2 "Christendom and Europe in the Middle Ages - Christendom and European Unity", Palgrave 1998.
4. Μορέν Εντγκάρ, Να σκεφτούμε την Ευρώπη, κεφ. 1.2 "Η Μεσαιωνική Ευρώπη", ελλην. έκδ. Εξάντας 1991.
5. Rougemont, Denis de, The idea of Europe, αγγλ. έκδ., Νέα Υόρκη-Λονδίνο 1966.
6. Καραγεώργος Βασίλης, "Ο όρος "Ευρώπη" στις μεσαιωνικές πηγές", Αντίφωνο πνευματικών, (τιμητ. τόμος Γερασίου Κονιδάρη), Αθήνα 1981.
7. Heikki Mikkeli, Europe as an idea and an identity, κεφ. 2 "Christendom and Europe in the Middle Ages - Christendom and European Unity", Palgrave 1998.
8. Reuter, Timothy, "Medieval Ideas of Europe and their modern historians" στο History Workshop Journal, vol. 33.
9. Ullman Walter, Medieval Political Thought, Hamondsworth: Penguin 1979.
10. Duroselle, Jean-Baptiste, Europe. A History of its Peoples, Viking, London, 1990.
11. Bartlett Robert, The making of Europe. Conquest, Colonization and Cultural Change 950-1350, Hamondsworth: Penguin Books, 1993.
12. Burke Peter, "Did Europe exist before 1700?" στο History of European Ideas, Vol. 1 1980.
13. Thompson Martyn P., "Ideas of Europe during the French Revolution and Napoleonic Wars" στο Journal of the History of Ideas, vol. 55, 1994.
14. Den Boer Pim, "Europe to 1914: the making of an idea" στο History of the idea of Europe, The Open University, Routledge, revised edition 1995.

Γράφει η κα Βάσω Κατσαδήμα Προϊσταμένη του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων

Εγκατάσταση των νέων Πρυτανικών Αρχών του Πανεπιστημίου μας

Τη Δευτέρα 1η Σεπτεμβρίου 2003 παρουσία των Πανεπιστημιακών αρχών και των αρχών της πόλης μας, στο Κέντρο Πολιτισμού Μονής Περιστεράς - Δουρούτης πραγματοποιήθηκε η εγκατάσταση των νέων Πρυτανικών αρχών του Πανεπιστημίου. Ο τ. Πρύτανης του Πανεπιστημίου μας και πρόεδρος της Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας καθηγητής κ. Χρήστος Μασσαλάς φανερά συγκινημένος τόνισε ότι η σημερινή εκδήλωση αποσκοπεί να σηματοδοτήσει την ομαλή διαδοχή και τη συνέχεια στη διοίκηση του Πανεπιστημίου μας.

Στη συνέχεια ο νέος Πρύτανης κ. Γεώργιος Δήμου δήλωσε αισιόδοξος και είπε χαρακτηριστικά: "Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι πέρα από την αισιοδοξία μας δηλώνουμε κατηγορηματικά ότι γνωρίζουμε που είμαστε, ξέρουμε που θέλουμε να πάμε και θα εργαστούμε σκληρά για να πετύχουμε το στόχο μας...". Παρόντες στην εκδήλωση ήταν και οι νέοι αντιπρυτάνεις: Η καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής κυρία Νίκη Αγκάντη και ο καθηγητής του Τμήματος Χημείας κ. Ιωάννης Γεροθανάσης.

Ο νέος Πρύτανης κ. Γ. Δήμου δίδει αναμνηστικό δώρο στον κ. Χ. Μασσαλά.

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση εγκατάστασης των νέων πρυτανικών αρχών.

44η Σύνοδος Πρυτάνεων και Προέδρων Δ.Ε. των Ελληνικών Πανεπιστημίων.

44η Σύνοδος Πρυτάνεων και Προέδρων Δ.Ε. Ελληνικών Πανεπιστημίων

Κορυφαία στιγμή για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αποτέλεσε η διοργάνωση της 44ης Συνόδου Πρυτάνεων και Προέδρων Δ.Ε. των Ελληνικών Πανεπιστημίων που πραγματοποιήθηκε στην πόλη μας από τις 4 έως 6 Ιουλίου του 2003 παρουσία του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Πέτρου Ευθυμίου, του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΠΘ κ. Τσουρουπλή και του Ειδικού Γραμματέα του ΥΠΕΠΘ κ. Κλάδη.

Ο Υπουργός, κ. Ευθυμίου υπογράμμισε ότι, τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ είναι προετοιμασμένα για το Ευρωπαϊκό μέλλον. Ενώ ιδιαίτερη αναφορά, πάντα με τα καλύτερα λόγια, έκανε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το οποίο χαρακτήρησε ως δυναμικό και αναπτυσσόμενο, σημειώνοντας ότι μπορεί να πρωταγωνιστήσει σε Ευρωπαϊκές συνεργασίες.

Αριστ. : Ο Δήμαρχος Ιωαννινών κ. Νίκος Γκόντας δεξιώθηκε τους κ.κ Πρυτάνεις στον επιβλητικό περίβολο του Μοναστηριού.

Εγκαίνια του Κέντρου Πολιτισμού Μονής Περιστεράς - Δουρούτης

Την Κυριακή 6 Ιουλίου 2003 και ώρα 10:30 το πρωί ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Διονύσιος Κλάδης, εγκαινίασε το Κέντρο Πολιτισμού Μονής Περιστεράς - Δουρούτης.

Στη σχετική εκδήλωση παραβρέθηκαν οι τοπικές αρχές, μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας, φοιτητές και πλήθος Γιαννιωτών οι οποίοι ήρθαν να θαυμάσουν το νέο Κέντρο Πολιτισμού του Πανεπιστημίου μας. Στα πλαίσια των εγκαινίων πραγματοποιήθηκε και έκθεση ζωγραφικής του συντοπίτη μας κ. Αντώνη Φαρίδη (6-15/7/2003).

Ο κ. Δ. Κλάδης παρουσία των Πρυτανικών αρχών και του Προϊσταμένου Γραμματείας κ. Λ.Ν. Παπαλουκά εγκαινιάζει το Κέντρο Πολιτισμού.

Αναζητήστε τους χαμένους ή ξεχασμένους φίλους
σας από το σχολείο ή το πανεπιστήμιο, στην
Ελλάδα, την Κύπρο ή στο εξωτερικό.

Η υπηρεσία παρέχεται δωρεάν.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ήρις

Τυπώθηκε σε ανακυκλώσιμο χαρτί

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Δήμου Γεώργιος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Γιώργος Παντής
Κωνσταντίνα Τζουβάρα

ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Κωνσταντίνα Τζουβάρα

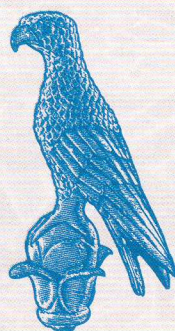
ΜΟΝΤΑΖ:

Εύη Λέλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Γιάννης Λεονταρίδης

(Πανεπιστημιακό Τυπογραφείο Ιωαννίνων)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 2003